

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Att organisera för en meningsfull högläsningssituation i förskolan

En kvalitativ studie utifrån pedagogers agerande

Namn: Maja Bäckström & Lisa Eliasson
Program: Förskolläraryrket

Examensarbete: 15 hp
Kurs: LÖXA1G
Nivå: Grundnivå
Termin/år: HT/2016
Handledare: Pernilla Lagerlöf
Examinator: Ingrid Pramling Samuelsson
Kod: HT16-2920-064-LÖXA1G

Nyckelord: Högläsning, barns språkutveckling, sociokulturellt perspektiv, samspel, delaktighet, meningsfullhet

Abstract

Högläsning är frekvent förekommande i dagens förskolor, men det är oklart hur pedagoger funderar över dess betydelse för barns språkutveckling. Syftet med denna studie är därmed att undersöka hur pedagoger talar om och använder sig av högläsning i barngruppen. Frågorna som studien utgår från är således hur pedagogerna planerar för högläsningssituationer samt hur de interagerar med barnen under högläsningen.

Vi har valt att utgå från en kvalitativ metod då vi undersöker pedagogernas förhållningssätt till högläsning. Vi har använt oss av både intervjuer och observationer i studien för att få en så bred helhetsbild som möjligt. Studien har ett sociokulturellt perspektiv på lärande som utgångspunkt och studien diskuteras utifrån relevanta begrepp såsom exempelvis språklig medvetenhet samt samspel och kommunikation. Utifrån teorin och dessa begrepp har vi därigenom kodat och analyserat resultat, kopplat till tidigare forskning.

I resultatet framgår att högläsning har betydelse för barns språkutveckling, med utgångspunkt i både pedagogernas uttalande och tidigare forskning. Studien visar att barnens delaktighet ter sig olika beroende på vilket syfte som pedagogerna har med högläsningssituationen samt om det är planerad eller spontan högläsning. Trots att de flesta pedagogerna upplevde vissa svårigheter med högläsning, kunde de samtidigt se att den är meningsfull.

1 Förord

Vi vill börja med att tacka de pedagoger och barn som vi fick möjlighet att intervjua och observera i studien. Er medverkan har varit betydelsefull både för oss och vår studies resultat. Slutligen vill vi passa på att tacka vår handledare för stöttning under processens gång.

2 Innehållsförteckning

1	Förord.....	1
2	Innehållsförteckning.....	1
3.	Inledning.....	3
	3.1. Bakgrund.....	3
4.	Syfte och frågeställning.....	4
5.	Tidigare forskning.....	4
	5.1. Barns erfarenhetsvärld.....	4
	5.2. Högläsningens betydelse.....	6
	5.3. Flerspråkighet.....	7
	5.4. Samspel.....	8
6.	Teoretisk anknytning.....	10
	6.1. Teori.....	10
	6.2. Begrepp.....	11
7.	Design, metod och tillvägagångssätt.....	14
	7.1. Metodval.....	14
	7.2. Urval.....	14
	7.3. Genomförande och bearbetning av analys.....	15
	7.4. Forskningsetiska aspekter.....	16
	7.5. Examensarbetets tillförlitlighet.....	17
	7.6. Generaliseringsbarhet.....	17
8.	Resultat.....	18
	8.1. Barns delaktighet.....	18
	8.2. Mål med aktiviteten.....	20
	8.3. Att organisera för högläsning.....	22
	8.4. Svårigheter.....	24
	8.5. Meningsfullhet.....	26
9.	Diskussion.....	29
	9.1. Syfte och frågeställning.....	29
	9.2. Metoddiskussion.....	29
	9.2.1. Val av metod.....	29

9.2.2.	Genomförande	30
9.3.	Resultatdiskussion	31
9.3.1.	Barns delaktighet	31
9.3.2.	Mål med aktiviteten	32
9.3.3.	Att organisera för högläsning	33
9.3.4.	Svårigheter	33
9.3.5.	Meningsfullhet	34
9.4.	Pedagogiska implikationer.....	35
10.	Referenslista	36

Bilaga 1: Anhållan om tillstånd

Bilaga 2: Intervjuguide

3. Inledning

Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande och spelar således en viktig roll för barnet och dess framtida intressen och förutsättningar (Skolverket, 2016). Förskolans vardag präglas av många olika moment under vilka barnen lär sig och utvecklas på ett eller annat sätt. Under dagarna på förskolan får barnen dessutom möjlighet att kommunicera med barn och vuxna, och ges därmed chansen att utveckla sitt språk. Högläsning och sagoberättande är ofta en del av de dagliga rutinerna på förskolan, både planerade men också oplanerade och spontana situationer. Högläsning är för övrigt något som kan ge förutsättningar för att barns språkutveckling stimuleras, vilket gör dessa situationer till riktigt lärorika stunder vilka bör tas tillvara på och pekar på vikten av att belysa tidigare forskning på området (Dominković, Eriksson & Fellenius, 2006). Hur pedagoger organiserar för högläsning på svenska förskolor är därmed viktigt att undersöka då det är något som sker så pass ofta och har sådan betydelse för barnens utveckling.

Våra egna erfarenheter från förskolan är just att många barn tycker om att bli lästa för, och att detta är något som sker dagligen eller flera gånger i veckan på de flesta förskolor. Situationerna sker både spontant och i mer planerade situationer, men det är oklart om det alltid finns någon tanke bakom själva högläsningen eller om detta är något som endast sker på rutin. Anledningen till att vi valt detta ämne är således för att vi vill undersöka hur pedagoger på förskolan uttrycker sig kring högläsning och hur den kan se ut i vardagen.

Denna studie handlar om hur pedagoger uttalar sig om högläsning och hur de talar om hur de därmed stöttar barnens språkutveckling. Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv på lärande, och presenterar hur olika synsätt kommer till uttryck beroende på de olika förskolornas förutsättningar vad gäller flerspråkighet och en mer homogen grupp svensktalande barn. Den ena förskolan har en majoritet av barn med svenska som modersmål, medan den andra förskolan har en övervägande majoritet av flerspråkiga barn. Studien presenterar således sju pedagogers olika uttalanden som rör på vilket sätt högläsningen kan främja barnens språkutveckling. Det är vidare intressant att se om pedagogernas uttalanden skiljer sig åt beroende på vilken förskola de arbetar på och vad de i så fall skulle ha för orsaker.

3.1. Bakgrund

Kåreland (2001) belyser hur betydelsen av barnboken har förändrats över tid. Till en början hade barnböcker enbart ett pedagogiskt syfte och hade inte som primär uppgift att väcka barns intresse. Många av de böcker som riktade sig till vuxna är idag uppskattade av barn.

Åtkomsten var även svårare, vilket gjorde att berättande hade ett stort fokus. Barnuppfostran var det som präglade de äldsta barnböckerna med pedagogisk inriktning. Detta ansågs vara ett sätt att genom boken nå ut till barnen huruvida ett önskvärt beteende kunde se ut. Fler böcker började säljas under 1800-talet vilket gjorde att det ställdes högre litterära krav på litteraturen som i sin tur även förbättrade läskunnigheten hos barn. Det var dock först på 1900-talet som barnlitteraturen blev tillgänglig för en större målgrupp. Intresset ökade och böckerna fick sig ett nytt uttryck där demokratiska värderingar kom att dominera. Nu var det inte enbart de välbärgade som syntes i böckerna utan även de fattiga barnens verklighet kom att synliggöras. 1945 är det år som den svenska moderna barnboken får sitt genombrott. Här är författare som Astrid Lindgren och Lennart Hellsing debutanter som kom att ge barnlitteraturen ett nytt uttryck.

Fox (2011) skriver fram vikten av att läsa högt för barn. **Innan barnen börjar** skolan ska de ha hört tusen böcker eller sagor, för att förbättra förutsättningarna för att kunna läsa. Högläsningen är inte enbart aktuell för det verbala språket, utan har även stor påverkan på det skriftliga språket. Att skapa ett meningsfullt läsande för barn är en konst. För att ge bästa förutsättningarna kring språkutvecklingen krävs det mer än att enbart läsa upp en bok. Att skapa inlevelse, diskutera och samspela med barnen, utifrån boken eller sagan, är en viktig utgångspunkt för att främja lärandet. Detta är en av anledningarna till att Tv-tittandet inte ger samma utvecklingsmöjligheter till barnen. Där sker det enbart en envägskommunikation och barnet blir inte bekräftat. Något som vi vuxna ofta kan uppleva som enformigt och långtråkigt är att läsa samma bok flera gånger, i vissa fall även direkt efter varandra. Dock ska inte detta underskattas, då upprepningen främjar barns språkutveckling. Rim och rytm är också faktorer som spelar roll, menar Fox (2011).

Språket har kommit att fokuseras allt tydligare i förskolans uppdrag. Skolverket (2016) skriver fram en mängd olika punkter där både läs – och skrivförståelse har ett centralt fokus. På så sätt bör högläsning vara en lika stor del av det pedagogiska arbetet som andra aktiviteter. Både tal- och skriftspråket, begrepp och att kunna tolka bilder utvecklas med hjälp av högläsning. Vidare betonar läroplanen betydelsen av att stimulera och utmana barnen i deras utveckling. Detta bör ske redan i väldigt tidig ålder för att språkutvecklingen ska ske i sin rätta takt. Att försöka fånga barnens intresse och hela tiden samspela, skapar goda förutsättningar för vidare utforskning gällande högläsning och språkutveckling (Eriksen Hagtvet, 2004; Fox, 2011).

4. Syfte och frågeställning

Syftet med denna undersökning är att studera hur pedagoger talar om och använder sig av högläsning i barngruppen och vad de anger för skäl för att läsa för barnen. Pedagogerna har olika förutsättningar gällande barngrupp och det är därmed intressant att se på vilka sätt pedagogernas uttalanden skiljer sig åt mellan förskolorna. Förutom att analysera hur pedagogerna uttrycker sig kring högläsningens betydelse, ska vi även undersöka i vilken mån pedagogerna anser att det finns ett syfte bakom själva läsningen, och i så fall vad detta syfte är. Syftet med hela studien är således att ta reda på hur pedagogerna talar om och agerar i användningen av högläsning samt hur de talar om hur de därmed stöttar barnens språkliga utveckling.

Utifrån syftet utgår vi från följande frågeställningar för att kunna analysera och genomföra denna studie:

- Hur planerar pedagogerna för högläsningssituationer?
- Hur interagerar pedagoger och barn i högläsningssituationer?

5. Tidigare forskning

I detta avsnitt presenterar vi några tidigare studier och dess resultat, vilka samtliga är relevanta för vår studie.

5.1. Barns erfarenhetsvärld

Carina Fast, som i grunden är lågstadielärare disputerade 2007 med avhandlingen ”*Sju barn lär sig läsa och skriva. Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola*” (Carina

Fast, u.å.). I sin avhandling har författaren studerat sju barn, som vid studiens början var fyra år gamla, under tre års tid. Barnen har studerats i sina familjer och hem, men även i förskola, förskoleklass och skola. Studien har således en etnografisk ansats, vilket innebär att författaren söker tillåtelse att träda in i en social kontext och skapar därmed kontinuerligt relationer med de som ingår i sammanhanget. Detta är nödvändigt för att på så sätt kunna observera den interaktion som äger rum och samla så rik information som möjligt under lång tid. Materialet och empirin har samlats in med hjälp av bland annat intervjuer, observationer och fältanteckningar. Syftena med studien var följaktligen att undersöka i vilka kontexter barnen möter textorienterade aktiviteter, att synliggöra vilka textorienterade aktiviteter de deltar i och utövar samt att undersöka i vilken mån barnen får använda sina tidigare erfarenheter av textorienterade aktiviteter i övergångarna mellan hem, förskola, förskoleklass samt skolan.

Fast (2007) kom fram till att barnen i undersökningen möter läs och skrift hela tiden och överallt i sin vardag. Det kan exempelvis handla om inköpslistor, dataskärmar och annat som barnen dagligen finner i sin vardag. Även läsande var något som praktiserades i familjerna, vilket författaren menar ofta är en social aktivitet som sker tillsammans med andra. När barnen sedan kommer till förskoleklass och skola har de ofta mycket erfarenhet kring läsande och skrivande, både hemifrån och från förskolan. Däremot menar Fast (2007) att lärarna i skolan ofta utgår från en traditionell läs- och skrivundervisning, vilken inte bygger vidare på barnens tidigare vardagserfarenheter.

Trots att författaren menar att man efter hennes studie inte kan generalisera huruvida exempelvis judiska flickor eller familjer i innerstan tycker och tänker menar hon dock att underlaget är så omfattande att generella mönster och samband kan kartläggas och därmed implementeras i verkligheten. Fasts (2007) studie är intressant och relevant för denna studie då resultatet kan implementeras i bakgrundsfakta gällande exempelvis i vilken mån barn möter läsande och skrift i sina hemmiljöer. Vidare kan vi anta att barnen som deltagit i vår studie möter både skrift och läsande i hemmet. Skolverket (2016) menar just att förskolan ska samarbeta med hemmen, och därmed kan det vara givande att som förskollärare vara insatt i hur mycket barnen möter exempelvis högläsning i hemmet. Fast (2007) kan även bekräfta att barn ofta möter mycket högläsning under förskoletiden, vilket är något som även denna studie berör.

Ulla Damber som är docent i pedagogik samt lektor i läsutveckling, är bland annat aktuell inom forskning kring förskolebarn och läsutveckling (Umeå Universitet, 2016). Hon har skrivit studien *"Read-alouds in preschool – A matter of discipline?"*. I studien har författaren utgått från ett sociokulturellt perspektiv på lärande, och menar vidare att läs- och skrivkunnighet är en kompetens som mer eller mindre ses som en förutsättning för att kunna vara delaktig i vårt demokratiska samhälle. Studiens utgångspunkt är således att barns möten med böcker är mycket viktig, men att högläsning i förskolan sällan sker som planerade aktiviteter med utgångspunkt i att barnen har något att lära genom böckerna. Syftet med studien var att undersöka bland annat vem på förskolan som ansvarade för högläsning, hur högläsningen genomfördes samt vilket fokus som lades på bokens innehåll och språk. De som deltog i studien var 31 förskollärare i fortbildning samt åtta förskollärarpraktikanter som ute på sina arbetsplatser hade i uppgift att observera och reflektera kring hur de använde sig av högläsning på deras förskola. Materialet samlades således in i sin "naturliga miljö". Studien var inspirerad av aktionsforskning, och hade därmed i fokus att pedagogerna skulle reflektera och analysera kring förmågan att utveckla nya metoder och arbetssätt på sina arbetsplatser (Damber, 2015).

Resultatet i studien visade att det fanns en stor variation mellan utbudet av barnlitteratur på de olika förskolorna. På vissa förskolor fanns böckerna nära till hands för barnen att hela tiden titta i, medan vissa förskolor lade undan böckerna, delvis på grund av att de yngre barnen inte skulle tugga på dem. Många av förskolorna hade även tillgång till bibliotek. Studien visade på att högläsning oftast skedde på en regelbunden basis en gång om dagen, antingen före eller efter lunch på den så kallade vilan. Själva högläsningen pågick dock inte under särskilt lång tid. Högläsning skedde således mellan 0-16 gånger på vecka, och pågick mellan 2-45 minuter. Vid några fler tillfällen var det barnen som fick bestämma valet av bok, jämfört med tillfällena då pedagogerna valde bok. Detta ledde även till att det inte ofta fanns något syfte med valet av bok från pedagogernas håll. Under själva läsningen pågick ofta diskussioner, dock sällan kopplat till sammanhanget eller till barnens egna erfarenheter. Dialogerna handlade således ofta om innebörden av olika ord som uppkom (Damber, 2015).

Liksom tidigare studie (Fast, 2007) är detta ingen studie som kan generalisera all högläsning som sker på förskolor runt om i landet. Däremot kan det ses som så pass mycket insamlat material att det går att se vissa mönster och underliggande strukturer bakom högläsningssituationerna och hur pedagogerna uttrycker sig kring dem. Vidare kan resultatet i vår studie styrkas av Dambers studie (2015). Den är dessutom relevant för vår studie då det är intressant att jämföra resultatet de fick fram med det som pedagogerna har uttalat sig kring i denna studie, exempelvis hur ofta högläsning sker, vem som bestämmer valet av bok samt i vilken mån diskussioner förs under högläsningen.

5.2. Högläsningens betydelse

I den medicinska tidsskriften *Archives of Disease in Childhood* har det publicerats en referegranskad artikel som heter "*Reading aloud to children: the evidence*". I studien presenteras flera av de fördelar och möjligheter till lärande som kommer med högläsning. Duursma, Augustyn och Zuckerman (2008) menar att då barn läser tillsammans med vuxna lär de sig inte minst hur man håller i en bok, hur man bläddrar från sida till sida och att utskrivna symboler representerar det talade ordet. Högläsning främjar även barnens språkutveckling och hjälper dem att bygga upp ett större ordförråd. Böcker innehåller många ord, särskilt mer invecklade ord som barn sannolikt varken stöter på i det talade språket eller på film och TV. Gemensam högläsning kan således stimulera mer verbal interaktion mellan barn och vuxna, och därför stimuleras barns språkutveckling troligtvis mer vid högläsning än vid lek med en vuxen.

I artikeln presenteras även skillnader gällande högläsning och språkutveckling i familjer med olika socioekonomisk status. Duursma et al. (2008) menar att barn i familjer med hög socioekonomisk status ofta både deltar i fler samtal med föräldrarna och får höra ett större antal ord och synonymer i samtalen. Dessa samtal ger således barnen en större rikedom av substantiv, adjektiv och verb. Utöver detta har barn som kommer från familjer med låg socioekonomisk status dessutom ofta mindre tillgång till böcker och andra former av tryckt material i hemmet. Vidare menar författarna att de flesta lässvårigheter kan förebyggas genom att se till att alla barn, synnerligen de som löper risk för lässvårigheter, har tillgång till miljöer som främjar språket under den tidiga barndomen. Detta är något som kan vara intressant att koppla till vår studie, just gällande hur pedagogerna planerar för och genomför högläsning. Duursma et al. (2008) menar således att hur man läser för barnen, mer relevant än hur ofta, kan ha en stor påverkan på barns tidiga språkutveckling.

Utöver att barnen får möjlighet att utveckla sitt språk och ordförråd stimuleras även deras självkänsla, allmänbildning och uppmärksamhet genom högläsning. Att som vuxen även försöka utmana barnens dekontextualiserade språk, det vill säga att samtala om sådant som går utöver texten eller bilderna i boken, är även av största vikt. Det kan exempelvis handla om att diskutera vilka andra djur som har fyra ben då man läser en bok som handlar om hundar. Då detta innebär större intellektuella och språkliga krav, har det en viss tendens att vara mer utmanande för barn. Gällande den som läser för barnen spelar även han eller hon således en stor roll. Duursma et al. (2008) pekar på vikten av att hela tiden föra en diskussion med barnen och koppla innehållet i boken till deras egna erfarenheter och till den verkliga världen. Här får barnen även chans att sätta ord på sina egna tankar och känslor, och lär sig således något om sig själv och sina inbördes relationer.

Vidare är denna studie intressant för vår studie då den visar på de fördelar som faktiskt kan finnas med högläsning, samt vilken stor roll den som läser för barnet faktiskt har. Därmed är det intressant att jämföra de svar som framkom från pedagogerna i vår studie med ren fakta.

Carmen Sherry Brown (2014) är biträdande professor vid CUNY. Hon har undervisning om bland annat barn i yngre åldrar samt coachar blivande lärare (Carmen Brown, u.å.). I sin vetenskapliga text, *Language and Literacy Development in the Early Years: Foundational Skills that Support Emergent Readers*, har hon skrivit kring yngre barns läs- och skrivutveckling. Hon menar på att den tidiga utvecklingen har betydelse för hur den fortsatta utvecklingen tar sig. Ju mer byggstenar som läggs till grund för barnet, desto större språklig kompetens ges. Utifrån en studie som NELP, The National Early Literacy Panel, har gjort studeras förskolebarns tidiga läsutveckling. Resultatet i den studien visade på att det finns sex förutsättningar huruvida läsutvecklingen blir. Hon skriver vidare kring något som kallas för Common core läsning, vilket betyder några grundläggande färdigheter som är av betydelse för språkutvecklingen. Dessa kan dock se lite olika ut beroende på vart dessa appliceras.

Brown (2014) poängterar vikten av förskolans roll för barns tidiga lärande. Hon anser att bilderboken spelar en central roll för att utveckla det verbala språket. Bilden i sig kan berätta en historia. Genom att använda sig av olika typer av aktiviteter kan barns språkutveckling utmanas och utvecklas. Hon anser att grunderna är densamma för alla barn och att de flesta lär sig på ungefär samma sätt, där undantag finns för barn som behöver extra stöd. Hon menar vidare att alla barn går igenom de olika stegen i Common Core läsningen utifrån deras egna förutsättningar. Ett sätt i att träna barnen på den fonologiska medvetenheten är att barnen får lyssna på högläsning. Därigenom lär de sig kring rytmik, hur ord betonas etc. då de får lyssna till pedagogen. Att studera böcker samt upprepning av exempelvis ord bidrar också till barns språkutveckling (Brown, 2014).

Då Brown (2014) både undervisar om barn i tidiga åldrar samt är biträdande professor, känns tillförlitligheten till hennes kunskap betydande. I sin vetenskapliga text utgår hon även från vetenskaplig forskning kring barns språkutveckling för barn i förskoleåldern. Med tanke på när artikeln gavs ut känns den även relevant, då den nyligen är framtagen. Den är även utgiven av New York State Reading Association, vilket är ett bolag där det livslånga lärandet står i fokus.

5.3. Flerspråkighet

Kultti (2012) skrev i sin avhandling ”*Flerspråkiga barn i förskolan*”

Villkor för deltagande och lärande” att var femte barn i förskolan har ett annat modersmål än svenska. Trots att vi i vår studie hade en högre majoritet med barn med svenska som modersmål, blev dock avhandlingen relevant. Hon skriver vidare att oberoende av vilket språk det enskilda barnet har, är deras miljö och omvärld flerspråkig. Syftet med hennes avhandling var att studera hur de studerade förskolorna ger flerspråkiga barn för möjligheter att språkligt och kommunikativt utvecklas, samt de villkor som ges till dessa barn i olika aktiviteter. Kultti (2012) menar att redan i tidig ålder inrättas en språklig kompetens och det är på så sätt intressant att studera språkutvecklingen hos de yngre barnen.

Studien bygger på ett sociokulturellt perspektiv där språkutveckling, lärande och utveckling samt den sociala miljön har en betydande roll. Likt vår studie är som ovan nämnt det sociokulturella perspektivet i fokus, vilket bygger på människan som en del i den sociala och kulturella praktiken samt hur lärande och utveckling ter sig i det sociokulturella perspektivet. Kultti (2012) nämner olika kulturella redskap som människan lär sig använda i den sociala praktiken och där språket ses som det viktigaste.

Studien gjordes utifrån en del i ett omfattande forskningsprojekt där förskolans lärandemiljö var i fokus utifrån pedagogiska strategier samt förskolebarns lärande i samspel med varandra. Även lärande av språk och kommunikation samt matematik var av betydelse. I projektet gjordes kvalitetsbeskrivningar utifrån 38 förskolor, observationer gjordes på barn samt att föräldrar och pedagoger deltog i en enkätundersökning. Det gjordes även en förstudie. Med tanke på att studien är en del i ett omfattande forskningsprojekt ökar det även tillförlitligheten för studien (Kultti, 2012; Vetenskapsrådet, 2011).

Kulttis (2012) studie är baserad på inspiration från etnografen samt interaktionsanalys. Hon ansåg det var viktigt att studera kontexten i vilken barn ingick i en kulturell och social miljö, där den språkliga och kommunikativa utvecklingen för yngre barn är central. I hennes egen avhandling använde hon sig av åtta förskolor i fem olika stadsdelar i en storstad. Det var en variation på både etniciteten samt det socioekonomiska förhållandena. Två avdelningar hade barn mellan 1-5 år medan de andra sex avdelningarna hade barn mellan 1-3 år. I metoden studeras även de forskningsetiska övervägandena, vilket en viktig aspekt för de deltagande i studien (Vetenskapsrådet, 2011).

Resultatet är uppdelat i fem delar som visar en analys av hur förskolans olika aktiviteter skapar förutsättningar för barns språkutveckling. Där framgick det att de olika aktiviteterna gav förutsättningar för att erbjuda verktyg eller redskap för interaktionen. I leken uppstod två sätt, det första handlade om det gemensamma språkets inverkan på leken och det andra hur det svenska språket hade en fördel gällande förhandlingar i leken. Kring måltiderna skedde kommunikationen på svenska där pedagogen ställde olika frågor där deltagandet kunde ske på olika sätt. Likt ovanstående skedde kommunikationen på svenska i sången och högläsningen, dock med undantag i högläsningen där engelska även skedde. Det var i samspel som aktiviteterna skedde och i de båda aktiviteterna fanns olika redskap, så som gester och bilder tillgängligt (Kultti, 2012).

5.4. Samspel

Björklund (2008) har skrivit en avhandling, *Att erövra litteracitet – Små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan*. Hon har utgått från begreppet litteracitet, som handlar om läs- och skrivaktiviteter, vilken de senaste åren även inkluderat bilder och tecken. Tidigare har det främst varit i sammanhang kring något äldre

barn. Syftet med hennes studie har varit att söka kunskap om hur litteracitet ter sig för de yngre förskolebarnen. Hon undersökte även utifrån en social, kulturell och historisk kontext hur de yngre barnens litteracitet kan förstås.

Likt vår studie och Kulttis (2012) avhandling, utgår denna avhandling också från ett sociokulturellt perspektiv. Det är i sociala samspel med andra som utvecklingen sker och där språket och kommunikationen är av stor betydelse. Björklund (2008) beskriver gester och kroppsspråk som viktiga funktioner som är av betydelse för språkutvecklingen, vilket även är relevant i vår studie utifrån vad pedagogerna anser som viktiga komplement. Trots att Björklund studerar barnen kan det ändå ses som centralt för vår studie, då samspel och interaktion är i fokus. Även barnens delaktighet i själva bokläsningen samt det tidiga läsandet poängterar Björklund är av vikt. Metodvalet kan ses som abduktiv, menar Björklund (2008). Med hjälp av teorier tolkas och förstås mönster av empirin, som ses som utgångspunkt. Hon har även använt sig av en etnografisk metod, vilket betyder att forskaren under en lång tid studerar det som är i fokus, och gör det i så naturlig mån som möjligt. Alltså att bli en del av miljön, där Björklund också varit en deltagande observatör.

Resultatet visar på literacy utifrån två aspekter, den ena är berättelser medan den andra handlar om läsning och skrivning. Den första består av engagemang, delaktighet och självständighet där bland annat samspel kring berättande visas, både med och utan pedagoger. Den andra består av ”ensam och kollektiv”. Resultatet visar att det är främst den kollektiva läsningen och skrivningen som pågår, då många barn börjar samspele med varandra kring exempelvis bilderböcker.

Då författaren diskuterar både textens tillförlitlighet och trovärdighet, visar på betydelsen av att göra en pålitlig studie. Björklunds (2008) tidigare meriter kring forskning samt doktorexamen vid Göteborgs universitet gör också studien trovärdig.

6. Teoretisk anknytning

Nedan redovisar vi väsentliga begrepp samt den teori vi utgår från i vår studie. Vi har valt att utgå från det sociokulturella perspektivet och valt ut några begrepp som är av betydelse.

6.1. Teori

Som nämnts tidigare utgår denna studie från ett sociokulturellt perspektiv på lärande. Lärande sker varje dag och hela tiden på förskolan, och utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande utgår man från att lärande hos en individ sker av och tillsammans med andra. Det är i samspel med andra som vi lär och utvecklas, både barnen emellan men också mellan barn och vuxen (Lundgren, Säljö & Liberg, 2012). Därmed kan man säga att kulturen och samspelet människor emellan har stor vikt när det kommer till barnens kognitiva utveckling (Dahlgren, Gustafsson, Mellgren & Olsson, 2013). Vidare utgår detta perspektiv på lärande från att vi från födseln är sociala individer och aktiva aktörer som utvecklas i samspel med andra (Löfdahl, 2004). Pramling Samuelsson och Sheridan (2006) menar även att barnet från den dagen det föds är medskapare i en kommunikation med sin omgivning, vilket i sin tur betyder att barnet både påverkas av och påverkar sin omvärld och närhet. Således är barnets lärande ständigt under utveckling då han eller hon konstant möter nya erfarenheter, oavsett om barnet leker med sina kompisar på förskolan eller lyssnar på en saga. Det är när barnet får nya erfarenheter och på så sätt uppfattar sin omvärld på ett nytt sätt som lärande har skett, och därmed är lärandet också ständigt i fokus fast med olika riktningar.

Inom det sociokulturella perspektivet på lärande pratar man ofta om mediering. Mediering handlar om att vi människor använder oss av olika slags verktyg eller redskap för att kommunicera med varandra, och i sin tur också skapar lärande i ett samspel (Lundgren, et al. 2012; Jakobsson, 2012). Dessa verktyg kan vara både fysiska och diskursiva, och en del av dem är vi ständigt beroende av (Säljö, 2015). Ett exempel på intellektuella verktyg som vi kan använda oss av är språket då vi tänker och kommunicerar, vilket också är ett av de mest väsentliga verktygen utifrån detta perspektiv. I denna bemärkelse handlar det både om verbalt och icke verbalt språk som uttrycks och skapas förståelse för tillsammans (Lundgren, et al. 2012). Språket som kommunikation och redskap används dagligen på förskolan, inte minst i högläsningssituationer då pedagogen använder sig av någon form av språk för att kommunicera en berättelse eller saga för barnen, som i sin tur använder sig av språket för att förstå och tolka vad den vuxna uttrycker. Om man kopplar ihop intellektuella och fysiska redskap, exempelvis en bok med språket vi använder då vi läser, menar Säljö (2015) att detta handlar om kulturella redskaps mediering. Vårt tänkande och vår kommunikation sker således i samband med hur vi använder oss av redskap, exempelvis hur vi med språket utgår från en bok då vi engagerar oss i högläsning.

Vid högläsningssituationer används språket tydligt som ett verktyg för att kommunicera, framför allt det verbala språket. Pedagogen som läser använder språket för att kommunicera texten och handlingen för barnen, och barnen använder språket för att ställa frågor, upprepa något eller koppla det lästa till egna erfarenheter och tankar. Vid högläsning får barnen även chans att dela erfarenheter med varandra, både egna erfarenheter sedan tidigare, men även att skapa nya erfarenheter tillsammans. Fast (2008) menar att detta är situationer där barn lär sig otroligt mycket av och med varandra. I sådana situationer kan barnen hjälpa varandra att förstå komplicerade samband och situationer, och kan därmed se värdet i samma sak. Detta fenomen kallas intersubjektivitet, vilket också är ett begrepp som kan kopplas till det sociokulturella perspektivet och innebär att man ser varandra som subjekt i samspelet med

andra. Intersubjektivitet handlar således om att söka gemenskap om erfarenheter och är ett resultat av det gemensamma meningsskapandet (Löfdahl, 2004).

Kopplat till högläsning kan det således ses som en vinst att som pedagog läsa för och tillsammans med en barngrupp, jämfört med att endast läsa för ett enskilt barn, då vissa delar av lärandet riskeras att utelämnas om endast den enskilda individen får lyssna till och reflektera över en berättelse. Även Strid (2016) menar att man som pedagog behöver vara lekfull och stimulera lärandet under högläsning då barnet behöver ett bollplank och någon att samtala om boken eller sagan med. Genom detta samspel utvecklas barnet språkligt, socialt och emotionellt. Vidare understryker det sociokulturella perspektivet på lärande att lärande är något som uppstår mellan olika parter där varje enskild individ får ta del av andras reflektioner och erfarenheter men också uttrycka sina egna. På detta sätt utvidgas de egna kunskaperna och uppfattningarna och det är också då lärande sker.

6.2. Begrepp

Språklig medvetenhet, eller metalingvistisk medvetenhet, handlar om att kunna uppfatta språket som system och kunna se det som en helhet (Eriksen Hagtvet, 2012). Björklund (2008) menar även att språklig medvetenhet innebär att kunna distansera sig till språket och se det från ett utifrånsperspektiv. Detta är således en process som växer fram gradvis och under en längre tid. När små barn till en början börjar använda sig av språket brukar detta vara i form av enstaka ord som ersätter en hel mening, exempelvis *"docka"* för att säga *"där är en docka"*. Språket är uppbyggt av flertalet regler, och dessa skapar sig barnet en uppfattning om under en längre tid. Ju fler ord barnet får höra och använda sig av, ju mer utvecklar det sitt språk. Efter mycket tids träning behöver barnet inte längre lägga någon uppmärksamhet på hur det ska använda sig av olika ord, detta sker av sig självt och har således blivit automatiserat (Eriksen Hagtvet, 2012).

Variationerna gällande barns språkliga medvetenhet är stor. Det finns vissa biologiska förutsättningar som är olika från barn till barn, men till största delen beror den språkliga medvetenheten på de erfarenheter som barnet har. Med andra ord utvecklas barnens språkliga medvetenhet då det utsätts för mycket språk. Detta kan ske i form av att delta i många samtal, höra många olika ord, högläsning samt rim och ramsor. Det kan även vara nyttigt att samtala med barnen om olika ord och texter, då detta också är något som stimulerar deras medvetenhet kring språket. Barn som har god språklig medvetenhet har dessutom lättare för att lära sig läsa och skriva i högre ålder, vilket är en bra anledning att utsätta dem för språkliga utmaningar redan under förskoleåldern (Eriksen Hagtvet, 2012).

Samspel och kommunikation är två begrepp som ofta är förenade med varandra. Trots att de inte är liktydiga har de mycket gemensamt. Vid högläsning spelar dessa begrepp stor roll för hur språkutvecklingen ska te sig. För att ett intresse ska väckas hos barnen är det av stor betydelse att pedagogen och barnen samspekar. I samspelet sker det en kommunikation som både kan vara verbal och icke-verbal. Eriksen Hagtvet (2004) beskriver begreppet kommunikation som *"att göra något tillsammans"*. Det beskriver hur högläsningen görs meningsfull med hjälp av kommunikation. Högläsningen ska ske i samspel med barnen, där det är en ömsesidig kommunikation mellan barn och pedagog. Att enbart läsa för barnen skapar inte språkutvecklande möjligheter.

Samspelet och kommunikationen ter sig olika beroende på det syfte som högläsningen har. Sker det en högläsningssituation för yngre barn behöver pedagogen anpassa

kommunikationen till och med barnen, så att det blir begripligt för barnen att förstå vad det är pedagog vill ha sagt. För att kunna göra detta måste även pedagog känna in barnens reaktioner för att få en bekräftelse på att budskapet har gått fram. På så sätt skapas det ett ömsesidigt samspel mellan pedagog och barn. Det är också viktigt att fånga upp och behålla barnens intresse i högläsningen för att kunna utveckla barnens lärande. Fox (2011) talar om att skapa en gemenskap där boken eller sagan blir en slags upplevelse tillsammans. För att kunna skapa denna gemenskap är det viktigt att låta barnen ta plats och vara en del av samspelet, där utforskande sker även på deras villkor. De fall där högläsningen sker i mindre grupper skapas ett annat slags samspel då alla barns närvaro möjliggörs på ett nytt sätt. Det kan på så sätt skapas djupare samtal kring boken och ett samspelt utforskande utifrån boken eller sagan blir därigenom mer intim. Även de barn som är något reserverade kan komma att få det enklare att kommunicera (Doverborg & Pramling, 2012; Eriksen Hagtvét, 2011).

Språkutveckling tar, enligt Vygotskij, sin utgångspunkt i ordets yttre struktur, som ett attribut eller egenskap. Utgår man från ordet som ett attribut kan boken komma att ha en viss funktion. Vygotskij menar att språkutvecklingen tar sin start i ett begreppssystem, där ordet desto mer barnet utvecklas, får en vidare betydelse. Utvecklingen fortsätter sedan i något som han titulerar som yttre och inre tal. Där har det inre talet, tillsammans med språkets semantik, en avgörande betydelse för barnets språkutveckling (Kultti, 2014).

Inom språkutvecklingen talar man om fonologisk medvetenhet och pragmatik. Det är just i den verbala dialogen, såsom boksamtal eller kommunicering kring boken under tid, som gynnar barnets fonologiska medvetenhet. Fonemen är ett annat ord för den minsta betydelseskilnad och finns i alla språk. Beroende på vilket språk man talar finns det även olika regler för hur dessa fonem går att kombinera. Detta kan därigenom ge barn med annat modersmål svårigheter vid uttalet när de lär sig det svenska språket. Högläsningen kan fungera som ett verktyg för att främja barns språkutveckling. Genom att lyssna till en saga eller bok ges barnen ett större ordförråd samt förståelse för uttryck. Att utveckla högläsningen och ha boksamtal ger också barnet möjlighet att få en verbal dialog, som detta likt lyssna till saga eller bok, främjar barnets språkutveckling (Bjar, 2010; Gjems, 2011).

Gällande hur pragmatiken, språkanvändningen, ser ut hos barn kan det se olika ut. För de barn som har brister i pragmatiken spelar kommunikationen en bytande roll. Likt Fox (2011) nämnt så är det viktigt att inte läsa boken rakt av, utan även skapa en inlevelse och ett samspel tillsammans med barnen. De barn som har pragmatiska problem kan därför ha god användning av kroppsspråk. Språkutvecklingen kan även behandla det icke verbala språket och att använda sig av gester, men även bilder kan på så sätt underlätta i de fall där det verbala språket inte finns (Kultti, 2014).

Slutligen blir de semantiska problemen även centrala. Det är inte helt ovanligt att semantiska problem, alltså språkstörningar, även tillkommer hos de barn som har pragmatiska problem. Likt pragmatiken är extra stöttning till det verbala språket av stor vikt och där kan bilderna i boken fungera som en bra stödpelare till språkutvecklingen. Här blir ordets betydelse förstärkt genom en symbolisk bild och på så sätt möjliggörs språkutvecklingen hos barnet (Gjems, 2011; Nettelbladt & Reuterskiöld Wagner, 2010).

Högläsning har alltid funnits med oss genom olika tidsepoker. Inte nödvändigtvis i bokform men i någon form av berättande. Även på stenåldern användes berättelser kring lägerelden, som sedan kom att målas på bergsväggarna. Högläsning är en oerhört viktig del i barns språkutveckling. Det är ofta en första ingång till läs- och skrivutvecklingen och det är även

här som barn får sitt första möte till en språkutvecklande miljö. Högläsningen skapar möjligheter för barn att få ett bredare ordförråd och även kunna få en större begreppsbyggnad. Genom att samtidigt titta i boken, blir det synligt för barnen hur olika och bokstäver ser ut samt att de blir uppmärksammade på ordningsföljden och meningsbyggnader. Fast (2008) poängterar även hur bokstäver i boken omvandlas till ljud, och en förståelse kring dess samband. (Bergöö & Jönsson, 2012; Fox, 2011; Körling, 2012).

Litteracitet är ett centralt begrepp när man talar om högläsning och dess påverkan på språkutvecklingen. Tal, skrivning, läsning, bilder och tecken är de beståndsdelar som ingår i begreppet och som även högläsningen främjar hos barns språkutveckling. Högläsning är inte att enbart sitta och läsa en bok. I högläsningen har det verbala talet en viktig roll, men även bilder och tecken för att förstärka det som läses. Allt detta påverkar i sin tur barns läs- och skrivutveckling. Utifrån läroplanens mål står det tydligt i arbetslagets riktlinjer att stimulans och utmaningar ska ske i språk- och kommunikationsutveckling. Pedagogernas roll i att fånga barnens intresse och applicera i högläsningen, är en viktig aspekt för att göra högläsningen betydelsefull (Björklund, 2008; Svensson 2011; Skolverket, 2016).

Ett bra sätt att använda sig av högläsningen är att fånga in den i barnens vardag och det som finns runt omkring. Inte enbart en fysisk närvaro, utan att även ta del av barnens livsvärldar och intressen för att fånga upp barnens uppmärksamhet vid högläsning. Som tidigare nämnt så är det främst i möten med de andra då det sker en kommunikation och ett samspel, som språkutvecklingen sker (Bergöö & Jönsson, 2012).

Anledningen till att högläsningen ger så mycket mer än att enbart titta på film på exempelvis iPaden, beror just på detta. Det är där den verbala dialogen fungerar som ett verktyg för att främja språkutvecklingen. Barnet kan uttrycka sig och samtidigt få en bekräftelse tillbaka, till skillnad från vid film där barnet inte blir bekräftat (Fox, 2011).

7. Design, metod och tillvägagångssätt

I det följande presenterar vi hur vi har valt att gå tillväga i studien, vilket urval vi har valt samt vad som gör vår studie tillförlitlig. Slutligen redogör vi även för studiens generaliseringsbarhet.

7.1. Metodval

Val av metod var från början väldigt tydlig. Utgångspunkten var det syfte och frågeställning som skulle besvaras och utifrån det gjordes valet av metod. Valet blev en kvalitativ metod i form av både intervjuer och observationer. Bryman (2008) beskriver den kvalitativa metoden som en metod där fokus ligger på orden och inte på siffror, vilket är fallet i den kvantitativa metoden.

Att intervjua pedagoger på olika förskolor var en självklarhet redan från start, eftersom vi ville höra deras uttalanden kring högläsning och hur de talade om dess inverkan på språkutvecklingen. Hade vi gjort enkäter, som är vanligt i den kvantitativa metoden, hade vi förmodligen nått ut till fler pedagoger, men inte fått det djup som vi önskat oss. En fördel med intervjuer utifrån en kvalitativ metod är att kunna ställa följdfrågor under intervjun och samtalet. Att ha en mängd standardfrågor kan dock vara fördelaktigt då det kan bli en viss jämförelse mellan de olika intervjuerna (Alvehus, 2013; Eriksson-Zetterquist & Ahrne, 2015). När det kommer till observationerna talar Bjørndal (2005) om observationer av första och andra ordning, och vem som observerar har betydelse för vilken av dessa som är relevant. Utifrån denna studie är det den första ordningen som tillämpas, vilket innebär att vi som studenter och utomstående har observationen som primär uppgift. I de fall då pedagogerna själva hade observerat hade det istället varit en observation i andra ordning. Deltagande eller icke-deltagande observation är även det ett ställningstagande som behövs göras. Då syftet med studien bl.a. är att se samspelet mellan pedagogen och barnen i högläsningssituationer, blev en icke-deltagande observation lämplig. Detta för att få en så rättvis och tydlig bild som möjligt. Vi valde även att filma de observationer, i den mån vi fått tillstånd, för att på så vis även få med kroppsspråket (Svensson & Ahrne, 2015).

Både kvantitativ och kvalitativ metod har kritiserats. Hur kritiken ter sig är dels beroende på vem det är som kritiserar, samt att syftet med studien har en avgörande faktor. En anledning till att den kvantitativa metoden inte passade studien var just då det främst är fokus på siffror. Som nämnts ovan är det just orden och beskrivningen från pedagogerna som är det centrala i studien. Samtidigt är en kritisk punkt i den kvalitativa metoden att nå ut till tillräckligt många för att kunna generalisera. Detta blir därför också en viktig medvetenhet att ha med sig i resultatet (Bryman, 2008).

7.2. Urval

För att genomföra denna undersökning ville vi intervjua pedagoger samt observera högläsningssituationer. För att kunna göra jämförelser mellan olika förskolor med ojämlika förutsättningar gällande svenska som modersmål ville vi kontakta förskolor som låg i olika delar av en storstad. En förskola som var belägen i en invandrartät del av storstaden, och en förskola som låg i en del av storstaden som mestadels hade svensktalande invånare. Inledningsvis började vi med att kontakta tre förskolor i den västra delen av storstaden, samt tre förskolor i den östra delen av storstaden och frågade om vi fick komma och göra intervjuer och observationer hos dem. En av förskolorna svarade att de inte var intresserade, och en av

förskolorna svarade att de skulle återkomma, vilket de aldrig gjorde. Övriga förskolor hörde aldrig av sig. Efter ogynnsamma svar från dessa förskolor valde vi därmed att vända oss till förskolor där vi hade kontakter sedan tidigare. Detta gjorde att vi samtidigt fick ändra fokus från modersmålets betydelse, då det inte var en markant skillnad mellan förskolorna. En av förskolorna är belägen i stadens utkant och den andra i de centrala delarna av storstaden. Därmed har vi inte gjort något slumpmässigt urval, utan riktat oss direkt till dessa förskolor. Vi hade inte heller något direkt krav på deltagarnas utbildning eller titel.

På förskolan (Universum) som är belägen i stadens utkant vände vi oss till en avdelning som för tillfället hade femton barn, varav sju barn med annat modersmål är svenska och åtta barn med svenska som modersmål. Denna avdelning hade även flertalet barn i behov av särskilt stöd. På denna förskola gjordes två observationer vid högläsning, samt två intervjuer med två olika pedagoger. Båda pedagogerna var kvinnor i 30-40 årsåldern, varav den ena var anställd som barnskötare och den andra hade en utbildning som förskollärare samt specialpedagog.

På den andra förskolan (Villa Villerkulla), vilken låg i de centrala delarna av storstaden, gjordes också två observationer samt fem intervjuer med fem olika pedagoger. Även dessa pedagoger var kvinnor i åldern 25-60, varav två barnskötare och tre förskollärare. Dessa pedagoger arbetade på olika avdelningar, men gemensamt var att de hade flertalet barn med svenska som modersmål, samt inte särskilt många barn i behov av särskilt stöd. Dessa två olika förskolor blev därmed relativt jämförbara gällande olika förutsättningar, både angående modersmål men också barn i behov av särskilt stöd. Vidare menar Ahrne och Svensson (2015) att en kvalitativ studie blir relativt trovärdig med endast 6-8 personer ur en specifik grupp om dessa personer är förhållandevis oberoende av varandra.

Nedan följer en tabell över pedagogernas fingerade namn, förskola och avdelning.

Tabell 1: Deltagare i studien

Namn	Förskola	Avdelning	Utbildning
Sonja	Villa Villerkulla	Lilla Gubben	Förskollärare
Simone	Villa Villerkulla	Lilla Gubben	Barnskötare
Susanne	Villa Villerkulla	Pippi Långstrump	Barnskötare
Gunnel	Villa Villerkulla	Pippi Långstrump	Förskollärare
Lina	Villa Villerkulla	Herr Nilsson	Förskollärare
Jonna	Universum	Solen	Barnskötare
Lena	Universum	Solen	Förskollärare

7.3. Genomförande och bearbetning av analys

Då intervjuerna som gjordes i denna studie spelades in ljudmässigt via mobiltelefon kunde vi enkelt sätta oss med transkribering efteråt. Transkriberingarna gjordes på en dator för att vara

så effektiva som möjligt, samt via hörlurar så att utomstående inte skulle kunna höra vad som sades på intervjuerna. Transkriberingarna gjordes för att lättare kunna hitta gemensamma svar och värderingar i de olika intervjuerna. Bjørndal (2005) menar även att vissa perspektiv framstår på ett tydligare sätt om materialet översätts till skrift, samt att det är lättare att få en överblick över det insamlade underlaget när det står i textform. Något som dock är viktigt att tänka på vid transkribering är att vara konsekvent med hur man skriver ned vad som sägs. Detta var extra viktigt i denna studie då vi delade upp transkriberingarna mellan oss. Därför var vi väldigt noga med att innan transkriberingen bestämma hur vi skulle skriva olika saker, exempelvis pauser och andra typer av läten för att få så konsekventa transkriberingar som möjligt. Transkribering är ett mycket tidskrävande arbete. Därför gjordes endast fulla transkriberingar av intervjuerna och delar av observationerna som var extra intressanta och givande.

Efter att ha transkriberat materialet började vi söka mönster och gemenskaper i intervjuerna och observationerna. Detta gjordes i form av kodning, vilket innebär att man söker struktur i materialet man fått in för att kunna dra slutsatser och sammanfatta resultatet (Eidevald, 2015). Detta gjorde vi genom att anteckna i transkriberingarna och med hjälp av olika färger markera gemenskaper och mönster för att lätt få en överblick av vårt underlag. Björklund (2010) menar att metoden som används för att samla in data, hur denna bearbetas samt tolkas har stor betydelse för hur resultatet av analysen framstår. Vi valde ut specifika likheter som kändes särskilt relevanta utifrån det data vi samlat in. På så sätt sorterade vi bort sådant som inte kändes väsentligt för att avgränsa analysen. I det mönster vi fick fram letade vi sedan likheter och skillnader och det var utifrån pedagogernas agerande som dessa mönster framkom (Bjørndal, 2005). Det är därför av största vikt att välja metod för bearbetning och analys av data med omsorg, för att på så sätt försöka spegla verkligheten och få ett så trovärdigt resultat som möjligt. Som nämnts tidigare är det viktigt att vara uppmärksam på tolkningar, men samtidigt vara medveten om att det är dessa styr analysen och resultatet.

7.4. Forskningsetiska aspekter

Ett väldigt viktigt område gällande metodavsnittet är de forskningsetiska frågorna. Eftersom det är barn inblandade är det extra känsligt och på så vis viktigt att ha det i åtanke hela tiden. Till en början är det viktigt att informera alla medparter i studien vad syftet är, deras roll i det hela samt att det är frivilligt att delta. Både barn och pedagoger ska ha rätt att avbryta deltagandet när som helst under undersökningens gång. Inför varje intervju med pedagogerna ställde vi frågan om vi fick använda oss av ljudupptagning. Vid observationerna hade pedagogerna tidigare informerat barnen att vi skulle närvara. När det gäller barn som är minderåriga, vilket är fallet i studien, krävs även vårdnadshavares tillstånd för att kunna genomföra en observation (se bilaga 1). Om detta finns är observationen genomförbar, på det villkor att även barnet samtycker. Detta kan dock vara problematiskt när det kommer till yngre barn och då är det viktigt att försöka känna in barnens kroppsspråk. Eftersom vi använder oss av videoobservation blir det ännu något känsligare eftersom identiteten blir helt oskyddad. Det var vid två tillfällen föräldrar nekade oss videoobservation, vilket vi respekterade och istället använde oss av skriftlig observation (Bryman, 2008; Vetenskapsrådet, 2011).

Vid inspelning av både observationer och intervjuer är det viktigt att visa hänsyn för de personer som deltar i studien. Det betyder att det är viktigt hur tänkbara ihopklipp görs utifrån intervjuer och observationer, så att den som blir intervjuad eller observerad upplever det sanningsenligt utifrån vad som sagts eller gjort. Det betyder dock inte att bristfällande faktorer i organisationen inte kan redovisas, vilket kan medföra oenigheter parter emellan. Det

som hela tiden bör finnas i åtanke är att handla så sanningsenligt som möjligt (Bryman, 2008; Eidevald, 2015).

Konfidentialitetskravet innebär att det är oerhört viktigt med sekretess kring de personer som förekommer med i studien. Därför måste alla personuppgifter förvaras på ett väl valt ställe där obehöriga inte får tillgång till materialet. Därigenom är det av betydelse huruvida förskolan samt personerna i studien skrivs fram, då det inte ska under några som helst omständigheter gå att urskilja enskilda personer. Konfidentialitet går inte att poängtera nog och vi som studenter har en skyldighet att förvara material och uppgifter på platser där inga obehöriga kommer åt dessa (Bryman, 2008; Vetenskapsrådet, 2011).

7.5. Examensarbetets tillförlitlighet

Tillförlitligheten av studien och de resultat som arbetas fram har sin utgångspunkt i hur sanningsenligt vi som forskare återberättar pedagogernas agerande. Det är ett mått på om en studie är pålitlig eller inte. Det handlar således om i vilken mån man skulle få motsvarande resultat om studien gjordes på precis samma sätt vid ett senare tillfälle, med andra ord om det finns några slumpmässiga mätfel i en studie (Bryman, 2008). Eftersom vi har valt att både göra intervjuer och observationer, skapas det ett slags komplement där de båda faktorerna kan jämföras med varandra, vilket kallas triangulering (Stukát, 2011). På så sätt kan vi jämföra huruvida det pedagogerna framför i intervjuerna stämmer överens med verkligheten och det som händer i observationerna. Vidare handlar det dels om vem som intervjuar och observerar de olika situationerna och hur denne väljer att vinkla resultatet, och dels om de personer som ingår i studien och blir intervjuade och observerade. Det går exempelvis inte att garantera att personerna som svarar på frågorna i en intervju vid ett senare tillfälle svarar på motsvarande sätt som i denna studie, då andra tankar och reflektioner kan komma fram beroende på värderingar och tolkningar. Inför intervjuerna var det ett fåtal pedagogerna som ville ha frågorna i förväg. Detta går att tolka som ett sätt för dem att förbereda de svar de tror att vi vill ha. Samtidigt kan en tolkning vara att kunna dela med sig av så mycket som möjligt, då det ska bidra till att ge oss så mycket som möjligt att gå på. Med tanke på att vi utgått från ett antal basfrågor i intervjuerna och sedan, utifrån varje enskild intervju, ställt följdfrågor blir det ändå en viss spontanitet. Följdfrågorna som kommer till varje intervju har på så sätt inte gått att förbereda sig till vilket ger större tillförlitlighet och ärlighet i svaren.

Något som talar för denna studies trovärdighet är överensstämmelse mellan olika källor, vilket gör att tillförlitligheten ökar. Bjørndal (2005) menar även att om det finns en hög samstämmighet i datan som framkommit i undersökningen så ökar även troligheten att resultaten är sanningsenliga. En gynnsam aspekt är att vi är två personer som har genomfört undersökningen och tolkat resultatet, vilket innebär att studien inte endast ses från ett perspektiv. Vidare är det viktigt att alltid ha ett kritiskt förhållningssätt till resultatet man får in, samt att vara medveten om sina egna tolkningar och förhållningssätt för att återge ett korrekt resultat som möjligt. Av denna anledning har vi även valt att skriva ut flera exakta citat ur intervjuerna och observationerna för att på så sätt även göra resultatet tolkningsbart för läsaren. Detta ökar därmed transparensen, trovärdigheten, på studien (Svensson & Ahrne, 2015).

7.6. Generaliseringsbarhet

Bryman (2008) skriver om generalisering och dess betydelse i den kvantitativa forskningen. Det nämns inget angående detta i den kvalitativa forskningen. Anledningen till det, som vi har varit väl medvetna om hela tiden, är att det direkt inte går att generalisera det resultat som

framkommit i studien. Generaliseringen innebär att de resultat som framkommer även ska gå att applicera på andra situationer och deltagare, än de som är med i den faktiska studien. I och med att vår studie enbart har gjorts utifrån två förskolor, blir det ett knappt material att bygga ett generaliseringsbart resultat utifrån. För att öka tillförlitligheten i denna studie skulle man således kunna göra en större studie där man intervjuar fler pedagoger och genomför fler observationer, vilket hade gjort att sannolikheten att resultaten är mer generaliserbara hade ökat.

8. Resultat

I resultatet tar vi upp det som framkommit i vår studie, där citat från intervjuerna och observationerna finns med. Denna del har vi valt att presentera utifrån kategorier och teman som synliggjorts under analysen. Kategorier och teman är namngivna från gemensamma mönster och samband.

8.1. Barns delaktighet

När det kommer till vem som bestämmer valet av bok vid högläsningssituationer varierar detta bland pedagogerna. Pedagogerna var dock överens om att man som läsare måste anpassa sig efter barnens behov, dagsform och intresse för att få ut så mycket av läsningen som möjligt. Lena uttryckte även att det är positivt att man som pedagog är insatt i boken för att på så sätt kunna improvisera och leva sig in i den för att få med sig barnen och väcka deras intresse. Lina ansåg att bokvalet sker i samråd med barnen oftast, men ändrade sig snabbt då hon reflekterade över den mängd olika viljor som barnen har. Hon uttryckte följande:

”Det är väl, det är väl pedagogen i samråd med barnen många gånger. [...] Eller kanske inte samråd, man kan inte fråga 13 viljor vad dom vill höra. Men man kan lyssna in vad som har lekts under dagen, vad som står på agendan, vad vi har haft för tema det senaste. [...] Eh... Och skulle barnen, vad skulle väcka deras nyfikenhet? Eh, som nu har vi haft maskprojektet väldigt länge.”

Istället ansåg hon att det är viktigt att lyssna in vad det är barnen är intresserade av. Att alla tretton barn ska ha möjlighet att bestämma vid ett högläsningstillfälle är på gränsen till omöjligt. Men att se till barnens intresse och göra dem delaktiga i valet på det sättet, gör att möjligheten blir större att fler barn ska bli tillfredsställda med valet av bok. Hon menade således att det som barnen leker med är av intresse för dem och att det är något hon försöker ta utgångspunkt i. En gång i veckan går de även till biblioteket för att möta böcker, hur mycket barnen får vara med i valet av böcker framgår inte. Vid tillfället då Linas högläsning skulle observeras fick barnen vara delaktiga i valet av bok, då pedagogen hade valt bok efter önskemål från barnen.

På avdelningen Lilla Gubben besöker också barnen biblioteket. Sonja berättade att barnen har en stor delaktighet när det kommer till valet av bok:

”Och det är därför dom är så, tycker jag ska vara involverade i [paus], valet, i vad dom handlar om, böckerna ska stå framme. [...] Dom följer med till biblioteket, dom både lånar och lämnar tillbaka.
Intervjuare: Men tycker ni att det blir större intresse då?
Pedagogen: Hos oss är det det.”

Här menar pedagogen på att då barnen även får vara en del av valet av boken, så ökar deras intresse. Samtidigt säger pedagogerna att det är varierande vem som väljer bok. Många gånger får barnen valmöjligheter mellan ett antal böcker, då syftet kan vara olika vid olika högläsningstillfällen. Inför högläsningssituationen som Sonja skulle hålla i hade hon valt ut två olika böcker som alternativ, vilka barnen fick välja mellan. Sonja började med att kortfattat berätta vad de olika böckerna handlade om, för att sedan låta barnen rösta genom handuppräckning vilken bok de ville lyssna på. Sonja var dessutom noggrann med att alla barns röst skulle räknas, vilket hon visade genom att ta varje barns röst i beaktande. Alla barn utom en flicka ville läsa samma bok, varpå Sonja sa till flickan att de skulle läsa den boken hon ville efteråt.

På avdelningen Pippi Långstrump är synen på vem som väljer bok aningen skiftande. Susanne menade att som omständigheterna ser ut just nu är det främst barnen som väljer bok, då majoriteten av tillfällena är spontana. Hon menade dock att detta troligtvis hade sett annorlunda ut om det fanns fler planerade högläsningssituationer, och att man då hade anpassat sig efter barnens intresse samtidigt som det till viss del hade varit styrt av pedagogerna. Gunnel anser också att det kan se lite olika. Är det hon som pedagog som har en planerad aktivitet finns det ofta ett mål och syfte bakom, och då är det hon som bestämmer vilken bok som ska läsas. Men är det mer spontant som Susanne ovan berättar, då är det barnen som vanligtvis väljer. Barnen är heller inte med på biblioteket i lika stor mån, då det kräver andra saker, gentemot de andra avdelningarna. Istället brukar en pedagog låna böcker utefter barnens intresse, eller att de ber en bibliotekarie att samla ihop lämpliga böcker.

Jonna på avdelningen Solen var övertygad om att det är viktigt att försöka få in samtal om böckernas handling och bilder, trots att man kanske inte kan läsa en hel bok varje dag. Under läsningen som hon höll i fick barnen möjlighet att ställa frågor om handlingen, och vid flera tillfällen ställde Jonna även frågor till barnen, både öppna frågor rakt ut men även frågor till ett specifikt barn i taget. Detta gjorde att det blev flera diskussioner under läsningen. Jonna menade även att pedagogerna på hennes avdelning använder sig av högläsning för barnens skull och att de märkt att barnen har blivit goda lyssnare efter mycket träning gällande högläsning. Hon menade även att barnen älskar när man läser högt för dem. Under Jonnas högläsning hade barnen således inte någon påverkan på valet av bok. Vid det ena tillfället hade Jonna förbestämt vilken bok som skulle läsas innan barnen kom in i rummet, och vid det andra tillfället hade hon inte i förväg valt ut någon bok att läsa för barnen. Hon valde således bok som hon menade är ganska rolig när högläsningen skulle börja. Då ett av barnen kommenterade att hon inte vill höra den boken besvarade Jonna henne med att säga att det blir den boken ändå.

Lena uttryckte att vid de tillfällena då hon väljer bok vid högläsning har hon ibland ett syfte gällande vad hon vill att barnen ska lära sig och träna på, exempelvis en bok om normer och värden. Utöver att använda sig av böcker vid högläsning använde Lena sig således mycket av flanosagor. Hon uttryckte att fördelen med dessa är dels att barnen inte nödvändigtvis behöver sitta ner och lyssna, utan kan stå eller gå runt i rummet samtidigt, dels att det hela tiden händer något under sagan. Barnen tycker exempelvis ofta att det är spännande när man som pedagog har rekvisita i en påse, där man hela tiden tar fram något nytt. Lena menade att barnen ofta har lättare att koncentrera sig under en sådan typ av saga, jämfört med högläsning ur en bok. På Solen hade pedagogerna dock nästan ingen möjlighet att använda sig av surfplatta i högläsningssyfte, då det ofta blev problematiskt efteråt då den skulle läggas bort. När det kommer till att hålla barnens intresse vid liv under själva högläsningen tittade Jonna runt bland barnen medan hon läste. Vid några tillfällen la hon även armen runt barnet som satt

närmast henne, eventuellt för att fånga barnet lite extra. Medan Jonna läste höll hon även boken så att alla barn kunde se bilderna och texten hela tiden. Vid några tillfällen då barnen ville titta lite närmare på bilderna lät Jonna dem hålla i boken en längre stund för att studera bilderna tillsammans. Även under Sonjas högläsning fick barnen hela tiden möjlighet att dela med sig av sina tankar som kom upp, och det fördes därmed hela tiden en diskussion om boken och dess innehåll. Då ett av barnen berättade något kring hennes morföräldrars djur, **besvarade** Sonja dock detta genom att säga att det inte hade med boken att göra. Vid ett tillfälle då barnen enligt Sonja pratade för mycket menade hon på att de måste fortsätta läsa boken då detta inte är någon samling.

I observationerna kunde man se att pedagogerna agerade på olika sätt för att fånga barnen och starta aktiviteten, samt efteråt för att avsluta aktiviteten. Sonja diskuterade titeln bok, ”Vilken prutt”, tillsammans med barnen innan hon började läsa, och frågade dem vad de tänkte på då de hörde bokens titel. I början av samlingen satt ett av barnen med en annan bok, varpå Sonja sa att hon fick lägga den ifrån sig eftersom det var en gemensam samling de hade. Lina använde sig av miljön för att väcka barnens intresse inför högläsningen. Miljön bjöd in barnen till en känsla av att de var i rymden och kan ses som ett sätt att bjuda in barnen till ett utforskande. Lina hade dessutom klätt ut sig till tant, vilket skapade en nyfikenhet hos barnen. Efter själva läsningen avslutade Sonja aktiviteten genom att fråga barnen vad de tyckte om boken, och de diskuterade sina åsikter. Ett av barnen ville därefter läsa en bok för de andra, och Sonja försökte hjälpa henne att börja. Jonna avslutade sin högläsning med att sjunga en sång för barnen. Sången var ett önskemål från ett av barnen, som hade kopplat boken de läst till en sång som hon hade hört, nämligen ”Sov du lilla videung”.

8.2. Mål med aktiviteten

Gällande syftet med högläsning menar Granberg (1996) att det finns flera stycken. Hon menar exempelvis att högläsning är bra för barnens språkutveckling, för att träna koncentrationen och fantasin, att den stärker barnet självt samt att barnen tränas i att känna empati och sympati. Utifrån intervjuerna med pedagogerna framgår det att syftet med att läsa för barnen kan se väldigt olika ut, beroende på vem det är som läser. En del pedagoger poängterade vikten av att ha en lugn stund där barnen kan koppla av och lyssna, medan en del ansåg att det främsta syftet var att ha en skolförberedande aktivitet. De flesta pedagogerna som intervjuades menade således att syftet med högläsningen var att främja barnens språkutveckling och öka deras ordförråd. Detta kunde man exempelvis se under Jonnas högläsning då hon under läsningen förklarade bokens titel för barnen. Titeln var ”Vilken tur”, varpå Jonna förklarade att ordet tur kan ha flera olika betydelser. Under läsningen förklarade Jonna även vissa svåra ord som uppkom, exempelvis videung. Även Sonja använde sig av denna strategi under läsningen. Vid intervjutillfället uttryckte Sonja att ett av syftet med högläsning var just att berika barnens ordförråd. Detta visade hon även att hon eftersträvar i praktiken då hon flera gånger under högläsningen förklarade och diskuterade komplicerade ord tillsammans med barnen. Exempelvis på ord som diskuterades var armhåla, servitör samt direktsändning. Ordet proffsigt var även ett ord som Sonja försökte resonera kring med barnen:

Sonja: [läser] Pappa Peter tycker att hon är alldeles otroligt proffsig. Att prutta. Vad är proffsig? Att någon är proffsig? Clara, vad betyder proffsig?

Clara: Det är en prutt.

Sonja: Nej, vad är proffsig? Att man säger att hon är proffsig. Någon är duktig på att göra nånting.

Ett annat syfte med högläsning uttryckte Sonja var att väcka barnens lust för just läsning. Även detta kan man se att hon strävade efter då hon uppmuntrade flickan att läsa för de andra efter högläsningen.

På avdelningen Herr Nilsson uttryckte Lina att högläsning skedde i lärande- och utvecklingsmässigt syfte. Barnen ska få möjlighet att främja sin språkutveckling och skapa en läsförståelse samtidigt som målet är att väcka ett läs- och skrivintresse. Lina ville även att barnen skulle få möjlighet att känna känslan av att dras in i en bok och att det ska vara kittlande att läsa. Lina menade att biblioteket är ett sätt för dem att skapa ett möte mellan barnen och böcker. Dels för att skapa en nyfikenhet kring böckerna i sig, men även som ett sätt att få förståelse för boken och dess värde i samhället. Att boken ger någonting annat än att enbart kolla på film.

Jonna uttryckte att en av anledningarna till att pedagogerna på Solen använde sig av högläsning var för att utveckla kommunikationen mellan den som läser och de som pedagogerna läser för. Av denna anledning tyckte hon även att det var viktigt att hela tiden föra ett samtal om boken under själva läsningen. Under observationen ställde hon frågor till barnen utifrån ämnen som var relaterat till bokens innehåll. Jonna delade även med sig av sin tidigare kunskap om innehåll utifrån boken. Hon tyckte dessutom att relationerna mellan de som deltar i högläsningen blir bättre samt att det uppstår samtalsämnen och på så vis också ett lärande som inte hade uppstått om man inte hade läst. Jonna menade även att högläsning är bra för barn som är sena med språkutvecklingen då de får träna på språket under högläsningen. Hon uttryckte även följande:

”...Och då ser jag på barnen att [paus], dom sitter där [paus], för dom vet att dom, det är viktigt för den som läser också. Att den blir lyssnad på. [...] Så det är faktiskt allas ansvar.”

Jonna tyckte således att barnen även fick träna på att visa respekt och ta ansvar vid högläsningssituationer för att på så sätt bli ansvarstagande individer. Även Lina såg till att det hela tiden skedde ett boksamtal utifrån boken under själva läsningen. Hon ställde frågor till barnen, både allmänna frågor kring boken men även till specifika barn för att samtidigt fånga deras uppmärksamhet. Lina uppmärksammade även bokens innehåll om känslor och startade en diskussion med barnen kring olika känslouttryck. På avdelningen Lilla Gubben menade Simone att ett syfte som de kan utgå från vid högläsning är om det finns något slags tema på avdelningen. Hon gav jul som ett exempel, då det närmar sig kunde hon exempelvis välja böcker kring just det. Hon menade att om det är ett speciellt syfte kring själva läsningen så är det vanligtvis hon som pedagog som väljer bok. Sonja, som är på samma avdelning som Simone, menade dock att högläsningen främst syftar på ordförrådets betydelse för barnen. Hon ansåg, likt Lina på Herr Nilsson, att ett intresse kring böcker ska väckas hos barnen. Därav tyckte hon att det är viktigt att valet av bok inte enbart bestäms av pedagogerna. Pedagogerna på Lilla Gubben arbetar således liknande som de på avdelningen Herr Nilsson, då även den här avdelningen involverar barnen i biblioteksvistelsen. Barnen får vara involverade i lånande och lämning av böckerna, för att på så sätt få en förståelse av böckerna och deras värde.

På avdelningen Pippi Långstrump hade pedagogerna lite skilda åsikter kring syftet med läsning. Susanne menade på att syftena dels var att få barnen att koppla av, sitta ned och fånga

deras koncentration, bland annat för att detta är något som barnen behöver i framtiden. Hon uttryckte följande:

”Eh ja, för det första är det väl att [paus], det här och lära sig kanske [paus], sitta ner och [paus], se till att dom kan fånga upp koncentrationen och man ser att dom, att man kan nå fram till dom så att dom, kan anpassa sig till att, nu kopplar vi av, nu är det nån som läser. [...] Vilket dom kanske behöver ha i framtiden också att [paus], att när vi läser sitter vi stilla, och sen [paus], som sagt få ut någonting av [paus], bilderna, språket [paus]. Även för som, eventuellt vad är detta, att man uppdaterar dom om vad det är eller om dom vet ja det är en boll och den är grön eller det är tre stycken eller. För det är väl sådär man jobbar just med dom här småbarnen lite antal, det är färger och, vad är det för nåt och.”

Hon ansåg således även att språket har en väsentlig funktion vid läsning. Att barnen kan lära sig något från böckerna, där bilderna kan vara ett sätt att förstärka det som hon vill att barnen ska få ut. Gunnel, som är på samma avdelning som Susanne, ansåg att högläsning ligger till grund för läs- och språkutvecklingen, och att det är interaktionen tillsammans med barnen som är viktig för språkutvecklingen. Eriksen Hagtvet (2004) anser att det är kommunikationen mellan pedagog och barn som gör högläsningen meningsfull. Likt många av de andra pedagogerna menade Gunnel även att det ska väckas ett intresse och en nyfikenhet för böcker hos barnen. Slutligen ansåg hon också att lek- och lärskrivandet vanligtvis kommer in som en följd av högläsningen, vilket också är en viktig del för språkutvecklingen.

8.3. Att organisera för högläsning

Alla intervjuade pedagoger menade att de dagligen använder sig av högläsning på sina avdelningar. Dock förekommer det i olika stor mängd samt att det finns ett varierande antal barn som deltar i aktiviteten. Hur högläsningssituationen ser ut brukade även vara skiftande beroende på vilken pedagog och avdelning det rör sig om. Något som är gemensamt för de alla avdelningarna är att böcker ständigt finns tillgängligt för barnen. På avdelningarna Solen, Lilla Gubben och Herr Nilsson, vilka har lite äldre barn, sker högläsningen dagligen efter lunch eller i form av något de kallar för läsvila, vilket även det äger rum under samma tidpunkt. När det kommer till hur pedagogerna anpassar sin högläsning efter barnen verkar det till största del handla om barnens intresse på alla avdelningar. Även temaarbete eller projekt menade pedagogerna att de har i åtanke, vilket även det är kopplat till barnen samt deras intressen.

På avdelningen Solen menade pedagogerna att högläsning sker i princip varje dag, men främst för de äldsta barnen. För dem är högläsningen schemalagd efter lunch, samtidigt som de minsta barnen sover och mellanbarnen får lyssna på någon annan typ av saga. Lena menade just att när det kommer till högläsning satsar man just nu på de lite äldre barnen som snart ska börja förskoleklass. Därmed fanns det ingen daglig planerad högläsning för alla barn på avdelningen. Utöver den schemalagda läsningen efter lunch brukade högläsning dock även ske spontant, både på barnens och pedagogernas initiativ. Både Jonna och Lena uttryckte även att hur högläsningen går till och fortlöper oftast beror väldigt mycket på barnens dagsform, och att pedagogerna på avdelningen behöver vara väldigt flexibla i sin planering. De menade således att det är viktigt att tänka på vilka konstellationer de sätter ihop i en grupp då de ska läsa högt för barnen, då det inte alltid fungerar att läsa högt på det ”traditionella” viset och exempelvis endast dela in barnen efter ålder.

Pedagogerna på avdelningen Herr Nilsson menade att det är en del barn som sover, vilket gör att lite mer än hälften av barnen får höra en bok eller saga efter lunch. För att alla barn någon gång under dagen ska få möjlighet att lyssna till en bok eller saga försöker de även anordna detta vid projektgruppsstillfällena. Under dagen brukade det även ske spontant i olika gruppkonstellationer, både med initiativ från barnen att sitta ensamma, tillsammans med någon pedagog eller från en pedagog. Lina menade att högläsningen anpassas efter barnens ålder, vad de har för olika intressen samt vilket tema eller projekt som följer avdelningen. Även den röda tråden har en betydande aspekt. Lina menade vidare att högläsning handlar om så mycket mer än att enbart ta en bok och läsa den för barnen. Det måste vara ett givande och intressant moment där hon som pedagog ska fånga barnen och vara lekfull. Hon menade således att alla dessa frågor är viktiga att reflektera kring för att möjliggöra en gynnsam situation. Nästan alla tillfällen där hon läser tillsammans med barnen sker det ett slags boksamtal. Även Gjems (2011) poängterar vikten av boksamtalens påverkan på barns språkutveckling.

På avdelningen Lilla Gubben har de en läsvila och en lugn vila. Sonja och Simone menade att hur gruppen är indelad beror dels på barnens dagsform och dels på vilka barn som är i behov av den lugna vilan. De olika vilorna är alltså inte baserade på barnens ålder utan skiftar från dag till dag. De menade dock att det allt som oftast är de äldre barnen i gruppen som har läsvila och resterande är på den lugna vilan. Pedagogerna nämnde även att just högläsning inte alltid förekommer som planerad aktivitet varje dag, då de vissa dagar även använder sig av ljudbok eller iPad. De menade att den planerade högläsningen för alla barn sker 2-3 gånger i veckan, men att det dagligen sker spontant, där det precis som på Herr Nilsson varierar vem som tar initiativ. Dock är det inte säkert att alla barn får lyssna på en bok eller saga varje dag. På avdelningen för de yngre barnen, Pippi Långstrump, menade Susanne och Gunnel att det främst är den spontana läsningen som är i fokus. Någon typ av läsvila, likt de andra avdelningarna, sker inte då alla barnen sover efter lunch. Eftersom barnen sover olika länge är det när ett fåtal barn tagits upp som en planerad högläsning kan ske. Under högläsningen som sker var det vanligtvis barnens intresse som pedagogerna utgick från, när det kommer till att anpassa högläsningen till barnen. Detta kan då ta sin utgångspunkt, likt de övriga avdelningarna, i vilket typ av projekt som avdelningen för närvarande arbetar med. Susanne berättade även att beroende på ålder så läser man böckerna olika. De lite äldre kan man läsa böcker med lite text, medan för de allra yngsta kanske fokus ligger på enbart bilderna. Susanne medgav även att enligt henne sker högläsningen allt för sällan och då främst spontant, beroende på olika faktorer. En mer planerad högläsningsaktivitet är dock något som är under planering och ska införas efter årsskiftet.

Vid observationen då Jonna hade högläsning för barnen på Solen valde Jonna bok. Hon kommenterade således att hon valde en lite kortare och enklare bok denna gång, vilket var underförstått att hon gjorde på grund av att ett av barnen som deltog i läsningen hade ett sent utvecklat verbalt språk. Medan Jonna läste använde hon således vid några tillfällen tecken för att öka förståelse för orden ännu mer. Exempel på ord som hon tecknade var ”äta” och ”puss”. Jonna och Lena menade just att det är viktigt att anpassa läsningen efter barnen och deras olika behov. Det kan handla om att välja en lite enklare bok med många och tydliga bilder, att välja en bok med mycket handling samt att ibland stimulera flera av barnens sinnen under själva högläsningen. Flera av barnen på avdelningen behöver ibland både auditivt och visuellt stöd under läsningen, och ibland behöver barnen få tillgång till att röra på sig i rummet för att kunna koncentrera sig. Pedagogerna menade således att det är viktigt att barnen får delta efter sina förutsättningar, och att vissa mår bäst av att gå runt i rummet under själva högläsningen.

Jonna och Lena var även överens om att det i deras barngrupp var väldigt viktigt att tänka på i vilken miljö de läser för sina barn så att det inte finns för många störande moment utifrån. Inför Jonnas två högläsningar hade hon gett barnen direktiv att sitta på ett visst sätt, vilket hon även gav intryck av att det skedde på samma sätt varje dag. Högläsningarna utspelade sig i ett litet rum med en stängd dörr och ett fönster. Barnen satt två och två på varsin sida om Jonna i en soffa, varpå det stod en stol framför dem. I och med barnens placering gentemot Jonna kunde barnen hela tiden se texten och bilderna i boken. I rummet fanns även ett skrivbord och en bokhylla. Taklampan i rummet var tänd och det var kallt i rummet. Jonna uttryckte även att hon ibland la upp högläsningen så att barnen inte fick prata rakt ut, utan att de använde sig av handuppräkningskort när någon ville säga något.

Under Sonjas högläsning hade hon anpassat miljön så att hon och barnen satt tillsammans i en ring. Barnen satt på kuddar. Sonja la upp läsningen så att hon först hade boken framför sig medan hon läste texten i boken, för att sedan vända den mot barnen så att de fick titta på bilderna. Under Linas högläsning satt och låg hon tillsammans med barnen på en matta med huvudena in mot mitten där även boken låg för att alla skulle kunna se den. Vissa barn såg den dock upp och ned. Lina visade trots det bilderna för barnen efter varje sida som hon hade läst. Boken hade mycket bilder men även en hel del text. Den var dessutom väldigt lekfull och bjöd in till mycket diskussioner. Barnen fick under hela aktiviteten vara en del av diskussionen som fördes.

8.4. Svårigheter

Några gemensamma svårigheter som nästan alla pedagoger uttryckte var att fånga barnens intresse samt att få barnen att bli fokuserade och koncentrerade under högläsningen. Vid en observation fanns det tillfälle där barnen satt och viskade till varandra medan Jonna läste. Vid några tillfällen höjde Jonna således rösten då hon läste för att på så sätt överrösta barnen, och vid några tillfällen gav hon barnen tillsägelser, exempelvis då de viskade till varandra eller inte satt still. Även Sonja nämner först att en svårighet är att få dem att lyssna, men ändrar sig kort därefter och menar att det egentligen inte ses som en svårighet utan att det beror på henne som pedagog att hitta en bok som intresserar barnen, och att de då lyssnar. Under observationen kunde man se att barnen vid några tillfällen hade svårt att sitta still och koncentrera sig. Vid dessa tillfällen gav Sonja barnen en tillsägelse.

Jonna och Lena poängterade att det fanns mycket i miljön och i barngruppen som gjorde att vissa barn blev oroliga och att det därmed var svårt att fånga dem. Lena nämnde också att en svårighet för vissa barn var att sitta bland en barngrupp och därmed utsättas för fysisk beröring. Då vi observerade Lina uppstod det emellanåt konflikter med olika barn, då ett barn satte sig väldigt nära de andra barnen. Lina löste detta genom att byta plats på barnet och placerade det bredvid henne. Samtidigt gjorde hon omplaceringen till någonting positivt, då hon sa att han ser boken bättre från det hållet.

Susanne tycker att det främst är valet av bok och kunna anpassa den till alla barn och deras olika åldrar, som är en svårighet. Att en bok ska fånga alla barns intresse ser hon som en utmaning. Vid en av observationerna hade Jonna redan valt ut en bok, vilket gjorde att diskussioner kring vem som ska bestämma valet av bok inte uppstod. Även Lena menade att det uppstod komplikationer vid de tillfällen där hon som pedagog ska låta barnen välja bok:

”Det blir fel liksom och så dom barnen då som absolut inte kan... Eh, har inte förmågan att förstå att någon annan också ska få välja, då blir det ju total låsning och så får man trösta och reda ut konflikter istället.”

Det som Lina på avdelningen Herr Nilsson upplevde som den största svårigheten var att nå ut till alla barnen i en stor grupp för att fånga deras intresse. Att tillfredsställa allas behov kan ses som en stor utmaning, då det dels är olika åldrar på barnen och att ha möjlighet att lyfta allas funderingar. Hon berättade att utmaningar, som de ovan nämnda, är något som sker varje dag och att varje dag är hon som pedagog inte i dagsform för att spexa till det. Hon ansåg att i de lägena bör man även vara god mot sig själv och inse att alla dagar fångar man inte barnens intresse och då är det inte är någon mening med att tvinga barnen lyssna heller. Ur observationen kunde vi se att två barn till en början hade svårt att sluta skratta, då Lina till slut fick be barnen att välja mellan att gå ut ur rummet en stund eller vara tysta så de andra barnen hade möjlighet att lyssna. Ett annat barn hade svårt att koncentrera sig på bokens innehåll och valde istället att leka med annat. Lina gjorde ett försök att fånga barnets intresse:

“Lina sitter tillsammans med barnen i ringen och diskuterar boken. Vilma har tagit av sig strumporna och sitter och viker och lyfter i dom. Samtidigt har hon uppmärksammat oss observatörer. Lina uppmärksammar situationen:
Lina: [pekar på bilden i boken] Titta här Vilma. Vad händer här?
Vilma tittar på bilden en kort stund och återgår sedan till strumporna.”

Hon använder sig av ett diskret försök att fånga Vilmas uppmärksamhet genom att hon ställde en direkt fråga till henne. Vilmas fokus fångades för en kort stund, men återgick snabbt till sitt tidigare fokus. Mot slutet började barnen tappa fokus och ett barn uttryckte att han ville att boken ska vara slut. Även Jonna uttryckte att det kan vara svårt att som pedagog alltid vara närvarande och engagerad vid högläsningen då man ibland kan känna press att allting måste gå korrekt till. Hon menade vidare att som pedagog kan det även vara svårt att avleda en situation så diskret som möjligt om det är något barn som stör en högläsning eller liknande. Utifrån en observation tappade barnen fokus och började fokusera på andra saker. Då Jonna ställde frågor till barnen utifrån bokens innehåll, ställde sig ett barn upp för att visa, vilket gjorde att Jonna gav henne en tillsägelse. Mot slutet av vilan började barnen diskutera med varandra och något av barnen uttryckte att han inte ville lyssna mer. På avdelningen Lilla Gubben tyckte Simone att en svårighet var att få alla barns uppmärksamhet då barngrupperna ser ut som de gör. Då det är stora barngrupper så är det alltid några barn som inte har förmågan att behålla koncentrationen och lyssna. Dock ansåg hon att det var viktigt för dessa barn att skapa förståelse och respekt till de barn som ville lyssna. Svårigheten blev även att det inte blev en dialog eller ett samtal kring bilderna på samma sätt då alla inte kunde komma till tals.

Lena på avdelningen Solen tyckte att en svårighet var att få tiden och personalstyrkan att räcka till alla gånger.

”För det är ju ofta det här liksom att man har ju inte all tid i världen att, sätta igång sådana här projekt utan man får ju ofta bara släcka bränder hela tiden. Fast man kanske tycker att det här en jätte viktig del, men nu har vi ju så himla mycket andra viktiga delar i behov i vår grupp som måste liksom. Vi får jobba jätte mycket med normer och värden i vår grupp till exempel.”

Slutligen på avdelningen Pippi Långstrump tyckte Gunnel inte att det finns några direkta svårigheter med högläsning.

”Jag har inte det. Jag [paus], jag tycker inte att jag kan hitta några svårigheter. Som [paus], det, för det är ju upp till mig [paus] som pedagog att, om många kan säga men vi har inte tiden och vi har inte förutsättningar. Det är ju faktiskt mitt upp, ingår i mitt uppdrag att se till att det finns tid. [...] Att det finns förutsättningar för högläsningen. Och jag menar vi har ju en styr, vi har ju styrdokument, som säger att vi är skyldiga.”

Hon menade att enligt Skolverket (2016) har vi en skyldighet att erbjuda barn högläsning och skapa förutsättningar för att främja deras språkutveckling. Därför ska det inte vara några svårigheter, utan att hon som pedagog har en skyldig att erbjuda barnen den tiden.

8.5. Meningsfullhet

När det kommer till att fånga barnens intresse under själva läsningen uttryckte Jonna och Lena på avdelningen Solen att det som pedagog var viktigt att ställa utmanande frågor till barnen där de fick diskutera med varandra och tolka de olika situationerna och bilderna i boken. Strid (2016) menar att detta är positiva lässtrategier som bör användas redan i förskolan. De menade att det var viktigt att få barnen engagerade i handlingen, vilket kunde göras genom att exempelvis förställa rösten, använda sig av kroppsspråk, gå utanför boxen och ibland låta barnen själva hålla i boken för att på så sätt kunna titta mer noggrant på bilderna. Detta blev också synligt då vi observerade Lina. För att fånga barnens intresse under läsningen pekade hon på bilderna medan hon läste, samt gestikulerade med händerna och använde sig således av sitt kroppsspråk. Lina använde sig även av rösten för att betona vissa ord, samt ändrade rösten för att skildra olika karaktärer eller händelser. För att fånga barnen ställde hon även frågor om boken, exempelvis ”vad tror ni kommer hända”. Hon började med att fånga barnens intresse genom att bjuda in dem till ett rymdskepp och hade tagit på sig en ny roll, då hon hade klätt ut sig. Hon skapade en nyfikenhet start, där lekfullheten var i fokus. Under läsningens gång fick barnen hela tiden vara med i samtal och diskussioner och Lina bekräftade deras tankar. Det skedde ett samspel mellan barnen och henne. Detta var även något som synliggjordes då vi observerade Sonja.

Lina på avdelningen Herr Nilsson ansåg att lekfullheten blev intressant som ett sätt att fånga in barnen och skapa en nyfikenhet hos barnen. Hon ansåg även att då man observerar vad barnen leker med och har intresse för det är möjligheten större att fånga dem. Simone på avdelningen Lilla Gubben menade att barnen redan hade ett intresse för böcker och tyckte att det var roligt. Dock kunde barnen ha olika åsikter kring valet av bok och då bestämde hon som pedagog.

Bilder är något som både Sonja och pedagogerna Gunnel och Susanne på avdelningen Pippi Långstrump ansåg var användbart för att fånga barnens intresse. Enligt Sonja ska det finnas bilder som har mycket detaljer och i olika färger. På så sätt är det inte enbart texten i boken som blir fokus utan det går också att föra diskussioner utifrån bilderna. Det blev även tydligt i observationen då Sonja hela tiden talade kring boken och bilderna i den. Då Sonja vände blad i boken använde hon sig även av fraser som ”Nu får vi se vad som händer sen”, troligtvis med syfte att försöka fånga barnen och deras intresse. För de yngre barnen på avdelningen Pippi Långstrump där den spontana högläsningen förekom i högsta grad, var det ofta genom bilder det tog sig i uttryck. Både Gunnel och Susanne menade på att det krävs någonting mer än bara text när det kommer till de yngsta. Gunnel använde attribut som exempel.

”Man har med sig någonting, ska jag läsa Bockarna Bruse så kanske jag har med mig [paus], tre stycken bockar eller nå andra figurer som får symbolisera bockarna. [...] För ofta så ser man ju att barnen har ju ett annat fokus om man har några attribut med sig [...] Än om man [paus], bara läser, i alla fall för dem här yngsta, sen kan jag tycka att det är viktigt ändå att [paus], inte alltid ha attribut. För jag menar då stimulerar man ju barnens fantasi, deras inre bilder.”

Attributet blev som ett slags hjälpmedel till att göra aktiviteten tilltalande för barnen. Hon ansåg att fokus blev annorlunda gentemot att enbart läsa en saga eller bok. Samtidigt förtoget heller inte detta att helt släppa barnens eget inre bildskapande, då barnens fantasi var viktigt för henne.

Lina ansåg att dagsformen är betydelsefull för huruvida hon ska fånga barnens intresse. Hon menade vidare att barnens mående återspeglade även deras beteende vilket i sin tur påverkade i vilken mån de kunde interagera. Sonja försökte koppla boken till barnens vardag. Hon menar att om möjligheten fanns att dra paralleller mellan boken och det barnen kunde identifiera sig med, fick boksamtalen en betydelse för barnen. Detta är också något som Bergöö & Jönsson (2012) framhäver, att det fångar upp barnens intresse. Lina ansåg att:

”Eh, fördelen med det är att boken har någon slags... vad ska man säga. En skjuts in i svåra diskussioner, eller svåra ämnen. Alltså det är ju, det är ju liksom en, en av. Alltså bra... bra verktyg att plocka in när man behöver någonting särskilt. Eh, introducera tema eller matematik. Problematisera någonting. [...] Eller skildra olika... verkligheter eller a. Det, det har ju liksom ett jätte bra fungerande... Aa. Som verktyg så.”

Hon menade på att med hjälp av en bok kunde man ta upp diskussioner eller svåra ämnen tillsammans med barnen. Att boken sågs som ett verktyg, där verkligheten kunde förankras utifrån bokens innehåll. Introducering av ett tema var även något hon menade att boken kan vara hjälpsam med.

Som nämnts tidigare behövde vissa barn på avdelningen Solen gå runt i rummet under själva läsningen, men Jonna och Lena kunde ändå se att barnen var intresserade av boken då de i efterhand kunde återberätta sagan eller ville höra den fler gånger. Lena uttryckte följande:

”Och det märker man ganska snabbt, var, var, vem som. För då kan det till och med komma som att det barnet som man har trott varit helt inne i sin egen värld, det kommer nästa dag och vill höra samma saga.”

Om barnen är intresserade av böcker fanns de således hela tiden tillgängliga på avdelningen att sätta sig med. Barnen som inte var intresserade av högläsning fick gå ifrån högläsningssituationen och göra något annat. När det kom till flanosagor menade Lena att man kunde använda sig av längre och mer utmanande sagor för de barn som var intresserade och tyckte att det var roligt att lyssna. Ibland användes även flanosagor i syfte att få ner barnen i varv och plocka ner dem lite, som hon uttryckte det.

Något som var gemensamt för alla pedagoger var hur meningsfull högläsningen var för språkutvecklingen. Jonna och Lena berättade att de kunde se och följa en utveckling på barnen efter att de fått mycket högläsning på förskolan. Jonna menade att högläsning gav barnen ett rikt ordförråd då de lärde sig många nya ord genom högläsning, samt att de fick

förståelse för att ett ord kan betyda flera olika saker. Under en av observationerna läste hon en bok som hette ”Vilken tur”, varpå Jonna i efterhand uttryckte följande:

”Nya ord [paus], ehm dom [paus], kopplar [paus], att vissa ord kan betyda olika saker, ett ord behöver inte betyda en grej, som idag vilken tur, betyder även vilken tur att dom klarade sig levande från älven. Vad var det mer. Unge sa dom ju till videunge men det var ju inte för han var en unge i negativ bemärkelse kom vi fram till sen utan det var ju för att han var en videung.”

Strid (2016) menar just att barn lär sig nya ord vid läsning. Ofta handlar det om ord som inte vanligtvis används i talat språk, exempelvis videung. Dominković et al. (2006) menar även att barnen lär sig att förstå och använda mer komplicerade grammatiska uppbyggnader av ord och meningar i samband med högläsning.

Sonja tyckte att barnen blev mer kommunikativa och fick ett bättre ordförråd med hjälp av högläsningen. Hon visade också på temaaspekten, att med hjälp av boken kan hon introducera ett nytt tema för barngruppen. Likt Lina skedde det mycket samtal under högläsningen och där ansåg hon att barnen på så sätt kunde få ny kunskap om saker och ting. Hon gav ett exempel där barnen läste en bok kring hur olika djur sover. I observationen delade även Sonja med sig av sin kunskap om ämnena i boken och lät även barnen pröva olika saker som skedde i boken, exempelvis att prutta i armhålan och applådera. När boken var slut kopplade hon bokens handling till barnens egna erfarenheter. Då boken handlade om en flicka som kände ett behov av att prutta i armhålan, frågade Sonja barnen om de själva hade något som de ofta kände behov av att göra.

Lena nämnde även att barnen utvecklade sin koncentration under högläsningen, att de fick förståelse för handlingen och att det därmed skedde en utveckling och ett lärande om boken. Hon uttryckte även att det var positivt att föra en dialog kring boken och att hon ofta märkte att barnen verkligen var med i samtalet och förstod innehållet. Även de barnen med annat modersmål än svenska kunde ofta återberätta hela sagor trots att de inte kunde alla de svenska orden. Lena menade således att barnen ändå förstod. Susanne angav också att fördelarna med högläsning kunde ses som ett sätt för barnen att varva ner. Hon visade även på bokstäver och andra utvecklingsområden som fördelar.

”Det här att nu, vi kan inte köra i 130 hela tiden utan fördelarna, och sen att fånga upp dom. Se lite vilka barn reflekterar fortare än andra. Vilka är, finns inget intresse för, det gäller ju fånga upp dom på något sätt också va. Och sen bara se att börjar dom få intresse för [paus], bokstäver kanske eller [paus], fånga upp så att det finns ju mycket fördelar [paus], med det garanterat. [...] Och sen är ju högläsning, säger ju, jag menar det är ju sagt att ju mer du läser [paus], så utvecklas barnet sen kan jag ju tycka det finns, kanske lite gränser på allt med. [...] Jag menar det att dom börjar skolan så är det ju mycket högläsning men [paus], högläsning och själva läsa mycket sådär visst, det är bra att läsa mycket men [paus], det kan bli för mycket kanske också.”

Samtidigt som Susanne såg fördelar med att enbart använda det som vilostund eller avkopplingsstund, ansåg hon att högläsningen är något som barnen senare möter i skolan. Att det är något som sker ofta och att det möjligen kunde bli för mycket fokus på högläsningen.

9. Diskussion

I denna avslutande del diskuterar vi de metodval som gjorts samt de mest relevanta resultaten som framkommit i studien. Även denna del är kategoriserad utifrån de teman som växte fram i resultatet.

9.1. Syfte och frågeställning

Kopplat till syfte och frågeställning kommer vi nedan diskutera och beskriva det vi kommer fram till i vår undersökning. Vid transkriberingen och då vi skrev resultatet kunde vi se att pedagogernas utbildning möjligen kan inverka på deras syn på högläsning. Utifrån resultatet menar vi att syftet bakom högläsningen hade vissa likheter mellan de pedagogerna med samma utbildning. De pedagoger som var utbildade barnskötare såg högläsningen i största mån som ett sätt för barnen att varva ner och få en lugn stund tillsammans, medan de pedagoger som hade förskolläraryt utbildning hade språkutvecklingen som huvudsyfte.

Samtidigt fanns det likheter mellan alla pedagoger vilket var att de ansåg att högläsningen var en viktig del, trots att det kunde visas på olika sätt och genom olika syften. Med stöd av Fox (2011) menar vi att pedagogerna ändå förstår betydelsen av att barn behöver lyssna till mycket sagor och böcker. Även fast alla inte dagligen hade planerade högläsningssituationer var det inget de mörkade och visade samtidigt på de brister som det tillförde. Att tre av pedagogerna också blev observerade efter att de hade intervjuats, gjorde att vi kunde se att sanningsenligheten var stor. Vi upplevde att det som pedagogerna påstod i intervjuerna även bekräftades i observationerna.

Hur planeringen av högläsning skedde tedde sig lite olika, både beroende på vilken pedagog som höll i det och därigenom vilket syfte hon hade. Som vi har nämnt ovan var förskolläraarnas främsta syfte språkutvecklingen och barnskötarnas att barnen skulle få en stund att varva ner. Att ge barnen ett tillfälle att öva på sin koncentration var också något som nämdes under intervjuerna med pedagogerna samt att utgå från vad barnen har för intresse. De menade att på så sätt var möjligheten att fånga barnens fokus större.

På det stora hela fanns det ett samspel mellan pedagogerna och barnen under högläsningssituationerna. Utformningen av barnens delaktighet kunde dock variera, även där beroende på vad pedagogerna hade för syfte samt vilken pedagog som ansvarade för högläsningen. En del av pedagogerna ansåg att respekten mellan barnen var viktig och att handuppräknings var ett bra sätt vid kommunikation, då högläsningen i sig inte stördes av prat. Andra pedagoger tyckte om att ha en öppen kommunikation där diskussionen kring bokens innehåll och dess bilder skulle vara i fokus. Sammanfattningsvis så fanns det en interaktion mellan alla pedagoger och barn på något vis.

9.2. Metoddiskussion

9.2.1. Val av metod

I vår studie har vi utgått från en kvalitativ metod, vilket gjorde att vi inte kunde generalisera det resultat vi fått fram. Att generalisera är, som vi nämnt i metodavsnittet, att kunna applicera det resultat som framkommer på andra situationer. Hade vi istället valt att göra ett kvantitativt metodval i form av exempelvis enkäter, hade vi fått in större data och på så sätt även haft möjlighet att generalisera resultatet. En fördel med det är att tillförlitligheten kan öka, då ett

större antal personer deltagit och en mer allmän slutsats kan dras. Dock är detta ingen garanti till ökad tillförlitlighet då svaren inte behöver vara sanningsenliga. Samtidigt anser vi att med tanke på den mängd intervjuer vi tagit del av utifrån de få förskolor vi intervjuat, blir tillförlitligheten ändå stor. Eftersom vi gjorde en noggrann transkribering och fick en stor mängd data, både genom intervjuer men även observationer, har det också en betydande roll. Genom det kunde vi jämföra intervju svaren gentemot vad som framkom i observationerna (Bjørndal, 2005; Bryman, 2008).

Under vår insamling av data uppstod det ett dilemma där vissa av pedagogerna ville ha ut frågorna i förväg. Detta var inget vi hade diskuterat innan huruvida vi skulle bemöta det, vilket gjorde att beslutet gjordes spontant på plats. Med lite eftertanke menar vi att detta är en fråga som kan vara av betydelse att diskutera i förväg, då möjligheten finns att svaren från intervjuerna kan komma att bli annorlunda. Det finns risk för att tillförlitligheten inte är lika stor, med tanke på att pedagogerna kan komma med svar de tror att vi vill höra. Samtidigt kan det även vara ett sätt för dem att ha tid att fundera för att kunna ge oss så givande och sanningsenligt svar som går. För att undvika ett dilemma och för att det ska bli samma förutsättningar för alla pedagoger hade en fördel varit att bestämma i förväg om frågorna ska delas ut eller inte (Bryman, 2008; Vetenskapsrådet, 2011).

En fördel med att våra intervjuer och observationer gjordes på pedagogernas arbetsplats och förskola är att det är en miljö där de känner sig trygga. Med tanke på att vi intervjuade enskilda pedagoger kan det upplevas som en utsatt situation, då vi som intervjuare är två och pedagogen enbart är en. Men att en av oss höll i själva intervjun medan den andre antecknade samt att vi var i deras miljö, tror vi skapade en mer jämlik position. Vi var också noga med att fråga om intervju personen, pedagogerna i detta fallet, var acceptabla med att vi spelade in intervjun samt att det enbart var för att vi inte skulle kunna få de rätta citaten och inte felaktigt tolka vad de hade sagt (Vetenskapsrådet, 2011).

9.2.2. Genomförande

När det kommer till genomförandet av denna studie känner vi att vi har valt ett relevant och lönsamt tillvägagångssätt för att få ett så korrekt och givande resultat som möjligt kopplat till studiens syfte och frågeställningar. Vid studiens start var tanken att vi skulle observera och intervjua pedagoger på två förskolor med olika förutsättningar. En av förskolorna var tänkt att ha mestadels barn med svenska som modersmål medan den andra förskolan skulle ha en majoritet av barn med annat modersmål än svenska. Efter att ha observerat och intervjuat pedagogerna på de olika förskolorna var tanken att vi skulle jämföra hur pedagogerna uttryckte och använde sig av högläsning med tanke på de olika förutsättningarna gällande modersmål på förskolorna. Då vi inte riktigt fick tillgång till två olika förskolor med dessa förutsättningar fick vi ändra vår plan något, och valde istället att endast jämföra hur olika pedagoger uttryckte sig kring användandet av högläsning, utan att i första hand ta hänsyn till barnens olika modersmål. Det har därmed inte gjorts några direkta jämförelser mellan förskolorna kopplat till barnens modersmål, utan endast mellan pedagogernas agerande. För att kunna följa vår ursprungliga plan hade vi således kunnat vara ute i bättre tid. Om vi hade kontaktat fler förskolor och i ett tidigare skede hade vi eventuellt fått möjlighet att genomföra vår primära plan. Vi hade även kunnat ändra våra förutsättningar gällande att få tillgång till att videofilma alla observationerna vid högläsning. Detta gick således inte på den ena förskolan då vi inte fick tillstånd att filma barnen under observationen. Därmed fick vi göra det bästa av situationen och istället anteckna så gott det gick under högläsningssituationen, trots att vi troligtvis gick miste om en del information som vi kunnat synliggöra genom en videoobservation. Om vi hade varit ute i bättre tid och kontaktat fler förskolor hade vi

följaktligen kunnat vända oss till en förskola där vi fått tillstånd till att videofilma observationerna, för att på så sätt eventuellt få en mer givande insamling av material.

Något som varit fördelaktigt i genomförandet är att vi använde oss av både intervjuer och observationer som metod då vi samlade in material till studien. På så sätt kunde de båda metoderna fungera som komplement till varandra. Att använda sig av både intervjuer och observationer gav ett bredare perspektiv jämfört med om vi endast hade valt en av metoderna. På detta vis kunde vi således samla in data som vi annars hade kunnat gå miste om. Det var även väldigt intressant att jämföra vad pedagogerna uttryckte i intervjuerna med observationerna där vi verkligen kunde se hur pedagogerna agerade och hur högläsningen gick till i verkligheten. Detta fick vi dock inte möjlighet att göra med alla pedagoger vi intervjuade, men det var således ändå givande att kunna göra det med några av dem. Något annat som också varit väldigt gynnsamt i studien är transkriberingen. Genom denna kunde vi koda resultatet och synliggöra tydliga exempel och mönster, men även skillnader, som troligtvis hade gått till spillo om transkriberingen inte genomförts lika ingående. Trots att det är ett väldigt tidskrävande arbete var detta därmed väldigt givande för studien och dess resultat.

9.3. Resultatdiskussion

9.3.1. Barns delaktighet

Gällande barnens delaktighet i högläsningssituationerna har denna studie visat på några liknande resultat som uppkom i Dambers (2015) studie. Ett exempel som nämnts i resultatet var att det i denna studie var skiftande bland pedagogerna vem det var som vanligtvis valde bok vid högläsningssituationerna. Då det var barnen som initierade till högläsning var det ofta de som valde bok, medan det ibland var pedagogen som valde bok om det fanns något specifikt syfte med högläsningen. Även Damber (2015) kunde se i sin studie att det ofta är just barnen som väljer bok vid högläsning. Några av förskolorna i denna studie hade högläsning som rutin på daglig basis, vilket även hon kunde se i sin studie. Ett annat exempel som framkom i Dambers (2015) studie var att flera av förskolorna i hennes studie hade tillgång till bibliotek, vilket även var något som framkom i denna studie. Denna studie har således fått några liknande resultat med Damber (2015).

Studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv på lärande. Då man kopplar detta perspektiv till de olika observationerna som gjorts kan man få syn på olika saker. Flera av pedagogerna uttryckte exempelvis att det är väldigt viktigt att hela tiden föra ett samtal under själva högläsningen. Detta skulle kunna ses som ett sätt att försöka skapa en gemenskap bland barnen för att på så sätt också skapa ett gemensamt lärande. Det finns dock tillfällen då pedagoger avbryter barnen i deras uttalanden, vilket kan tolkas som att pedagogerna inte anser det passande att barnen svävar ut på alltför stora sidospår. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv på lärande är det således betydelsefullt att alla barn känner sig delaktiga i aktiviteten för att stimulera deras lärande och samtidigt utmana dem. Som en av pedagogerna uttryckte kunde högläsningen på Solen ibland organiseras så att barnen använde sig av handuppräkningskort då de ville säga något. Detta skulle kunna ses som ett sätt att hämma barnens deltagande och därmed lärande i boksamtalet om det sker på ett sätt som utesluter barnen, då det inte heller blir något samspel. Vid observationerna på avdelningen kunde man således inte se att barnen uteslöts då de ville dela med sig av sina tankar och erfarenheter. Ett tydligt exempel på en situation då pedagogen försökte fånga barnens uppmärksamhet var då Lina hade sin högläsning. Då ett av barnen verkade ointresserad av boken försökte Lina

således att ställa en fråga till barnet för att på så sätt diskret locka henne att koncentrera sig på boken.

Något som också är viktigt för samspelet och kommunikationen under högläsningen är att ställa frågor till barnen och föra diskussioner med dem. Precis som Kultti (2012) menar i sin studie att de flesta aktiviteter i förskolan i Sverige vanligtvis sker på svenska, skedde även de observerade högläsningarna i denna studie på svenska. Kultti (2012) menar dock att barnens deltagande sker på olika sätt. Detta kan man jämföra med det som Lena uttryckte i denna studie, nämligen att barnen får delta utifrån sina egna förutsättningar under högläsningen, vilket exempelvis kan handla om att få gå runt i rummet samtidigt som en pedagog läser för barnen. Detta kan således tolkas som ett sätt att involvera alla barn, trots att det kanske utifrån ser ut som att vissa barn inte deltar i aktiviteten. Även Eriksen Hagtvet (2004) menar att ett samspel och en kommunikation kan te sig på olika sätt och behöver inte endast vara genom det verbala språket.

9.3.2. Mål med aktiviteten

När det kommer till syfte och mål med själva högläsningen var detta som nämnts tidigare varierande. Några pedagoger såg högläsningen som ett betydelsefullt moment för barnens lärande, gällande exempelvis ordförråd och språklig medvetenhet, medan vissa mer såg stunden som ett tillfälle att koppla av och varva ner. Då studien utgår från ett sociokulturellt perspektiv på lärande kan det anses viktigt att högläsningen sker i en barngrupp och inte endast för ett barn i taget, då man som pedagog vill stimulera barnens lärande under själva aktiviteten. Som framkom i observationerna var det just i en mindre barngrupp som högläsning skedde, vilket på så sätt skulle kunna ses som en fördel gällande att öka möjligheten att varje enskilt barn utvecklas under läsningen. Något som också kan ses som ett sätt att försöka öka barnens lärande och utveckling är just att pedagogerna vid flera tillfällen diskuterade olika ords betydelse under läsningen, exempelvis då Jonna diskuterade ordet ”tur” och Sonja diskuterade ordet ”proffsig” under observationerna.

Precis som framgick i studiens intervjuer ansåg flera av pedagogerna att högläsning ses som ett lärandetillfälle då barnen får chans att utvecklas språkligt. Som nämnts tidigare menar även Duursma et al. (2008) att barnens språkutveckling och ordförråd stimuleras under läsningen, vilket därmed bekräftar att det som pedagogerna uttryckte ges möjlighet att utmana och utveckla då man som pedagog läser för barnen. Duursma et al. (2008) menar att högläsning tillsammans med en vuxen stimulerar och utmanar barnen mer jämfört med exempelvis ett program på TV. Detta skulle kunna vara för att man under gemensam läsning får möjlighet att föra diskussioner vid sidan om, samt att både barnet och den som läser kan ställa följdfrågor som på så sätt fördjupar och utvecklar kunskaperna. Detta går ju exempelvis inte på ett TV-program. Duursma et al. (2008) menar således också att socioekonomisk status spelar roll gällande barns språkutveckling. När det gäller tillgången till böcker i hemmet har barn som kommer från familjer med låg socioekonomisk status exempelvis ofta sämre förutsättningar. Därmed är det även väldigt viktigt att barnen får tillgång till böcker och tryckt material på förskolan, vilket förskolorna i denna studie verkar ha. På så sätt kan man förhoppningsvis till viss del kompensera för de barn som inte har tillgång till böcker i hemmet. Som Damber (2015) nämner i sin studie är det väldigt varierande i vilken mån barn har tillgång till böcker på förskolan, och att det till och med finns de förskolor som lägger undan böckerna för att barnen inte ska förstöra dem. Detta skulle kunna ses som ett sätt att hämma barnen i deras utveckling då de inte får samma tillgång att utmanas i och av böckerna. Om man ser på det utifrån viset är det inte heller konstigt om barnen inte är lika språkligt

utvecklade då de kommer till skolan, förutsatt att de inte har haft bra tillgång till böcker i hemmet.

9.3.3. Att organisera för högläsning

Gällande hur ofta högläsning sker samt på vilket sätt var detta som sagt varierande mellan de olika pedagogerna. Dock menade alla pedagoger att högläsning sker dagligen i någon form, dock inte alltid för alla barn. Högläsning förekom således både på den så kallade läsvidan, men också spontant. Som nämnts tidigare kan det dock ses som positivt att själva läsningen sker för en mindre barngrupp, då detta ökar chansen att det också blir ett lärandetillfälle för barnen. Som pedagog är det därmed viktigt att tänka på hur man lägger upp läsningen, både när den är planerad och spontan. Pedagogerna på avdelningen Solen exempelvis var som nämnts noggranna med vilka barn de satte ihop i en grupp när de skulle läsa, samt hur miljön var utformad under själva läsningen. Under observationerna på Solen skedde högläsningen i ett kallt rum utan någon inspirerande miljö eller intressanta detaljer. Detta rum skulle man således kunna göra om och på så sätt få till en stimulerande och mer inspirerande miljö, för att på så sätt kanske fånga barnen och deras engagemang ännu mer.

För att stimulera själva litteraciteten i högläsningen kan det vara till fördel att inte endast använda sig av sin röst då man läser för barnen, utan också utgå från tal, skrivning, läsning, bilder och tecken. Under observationerna kunde man vidare se att pedagogerna utöver att använda sig av tal och läsning, också använde bilderna för att stimulera barnens nyfikenhet och utveckla diskussioner kring boken och handlingen i den. Jonna använde exempelvis också tecken vid några tillfällen då hon läste för barnen på Solen, vilket kan ses som ännu ett steg ifrån den ”traditionella” läsningen och ännu ett sätt att stimulera barnens lärande.

Som Fast (2007) beskriver möter de flesta barn läs och skrift hela tiden i sina liv. Utöver högläsning är detta något man som pedagog bör ta tillvara på och se som ett utmärkt lärandetillfälle då många barn tycker att det är väldigt roligt och intressant med bokstäver och siffror. Man skulle exempelvis kunna använda sig av en brevlåda på avdelningen för att stimulera barnens intresse för att skriva. Man skulle även kunna ta fram klassiskt kontorsmaterial eller annorlunda pennor och papper för att väcka barnens intresse för just skrift och läsning.

9.3.4. Svårigheter

Svårigheten att fånga barnens intresse var gemensamt för de allra flesta pedagogerna. Den varierande åldern i barngruppen kunde göra det svårare för pedagogerna att hitta ett gemensamt intresse hos barnen. Eftersom samspelet och kommunikationen är en betydelsefull del i högläsningen kan det bli ett problem när barngrupperna är för stora att finna ett gemensamt intresse. Samtidigt menar vi, med utgångspunkt i det sociokulturella perspektivet, att det är viktigt att ta tillvara på samspelet, då det är tillsammans med andra som lärandet kan ske. De kan på så vis lära av varandra. Samtidigt måste pedagogerna ha inlevelse i de böcker och sagor de läser, för att på så sätt bevara barnens intresse. Trots att många av pedagogerna menade att det var en svårighet, fanns det samtidigt en medvetenhet kring problematiken. De berättade att barnen inte alltid bevarade sitt fokus och slutade lyssna, vilket synliggör samspelets betydelse. Att pedagogerna behöver känna in barnens reaktioner vilket vi anser att Lina tydliggjorde. Både att barnen inte alltid hade koncentrationen till att lyssna eller att hon som pedagog inte alltid var i form för att fånga barnen (Fox, 2011; Pramling Samuelsson & Sheridan, 2006).

De menar även att en svårighet kan vara att hitta en bok som passar alla åldrar. Dock behöver det inte enbart vara åldern som är en avgörande aspekt, utan även vart barnen befinner sig i sin språkliga medvetenhet. Som Eriksen Hagtvet (2012) poängterar, spelar den biologiska aspekten in, men det som främst avgör barns språkliga medvetenhet är deras tidigare erfarenheter. Därför är det viktigt att ge barnen dessa erfarenheter för att deras språkliga medvetenhet ska utvecklas. Även Fast (2007) är tydlig kring tidigare erfarenheters betydelse för barns språkutveckling. Vi menar att det är att trots att det finns en hel del svårigheter kring högläsningen, har den väldigt stor betydelse och en väldigt viktig del i barns språkutveckling. Återigen poängterar vi, utifrån Eriksen Hagtvet (2012) argument, att kommunikationen där samtal och stimulering kring språk har en tydlig påverkan. Det räcker alltså inte att enbart läsa en bok rakt av, utan att både samspele med barnen, ha inlevelse och kommunicera är viktigt för att fånga barnen samt att ge dem möjlighet till språkutveckling och ökad språklig medvetenhet.

9.3.5. Meningsfullhet

Mycket av det pedagogerna tog upp som svårigheter blir också synligt då de pratar om högläsningens meningsfullhet. De fördelar som högläsningen för med sig, kan även vara svårt att förmedla till barnen. Som vi tidigare nämnt finns det en stor medvetenhet gällande betydelsen av högläsningen. På så vis menar vi, med utgångspunkt i Browns (2014) studie, att det är viktigt att börja med högläsning så tidigt som möjligt. Det är viktigt att från grunden skapa ett intresse för böcker hos barnen, för att göra det till någonting roligt och meningsfullt. Samtidigt har det tidiga lärandet stor påverkan på barns fortsatta utveckling av språk och ordförråd (Duursma et al., 2008).

I stort sett alla pedagoger använde sig av bilder, kroppsspråk, röstomställning eller attribut när de läste för barnen. Björklund (2008) bekräftar i sin studie att detta är meningsfullt för språkutvecklingen. Vi uppfattade att detta inte var något pedagogerna enbart sa i intervjuerna, utan även att det blev bekräftat då vi observerade de olika högläsningssituationerna. Trots att observationerna skiljde sig mycket från varandra, skapade pedagogerna på sitt eget sätt ett meningsfullt lärande för barnen. Bilder, röstomställning och samtal var särskilt tydligt i de olika högläsningssituationerna.

Gemensamt för pedagogerna var att inte enbart läsa högt utan även föra samtal eller frågor som för barnen vidare i sitt sökande. Både teman och svåra frågor var ämnen som kunde uppkomma i samspelet och kommunikationen pedagoger och barn emellan. Duursma et al. (2008) poängterade vikten av att tala utanför bilderna och texten i böckerna för att utmana barnen i deras språkliga medvetenhet. På så sätt delar dem även en gemensam upplevelse där barnen får vara med att utforma samtalet. Det är främst i de verbala dialogerna där barnen samtidigt blir bekräftade, som högläsningens påverkan på språkutvecklingen är som störst (Eriksen Hagtvet, 2012; Fox, 2011).

Utifrån det resultat vi har fått fram anser vi att pedagogerna trots allt har ett givet syfte med högläsningssituationerna. Med tanke på de studier som vi undersökt och som är relaterade till vår studie, har pedagogerna god medvetenhet kring vad som är betydelsefullt för barnens språkutveckling. Kommunikationen och samspelet till barnen har varit tydligt, där alla får delta och lyssna på sitt sätt. Särskilt tydligt tycker vi att det blev det på avdelningen Solen där Lena berättade att alla inte kunde sitta still och lyssna, utan att vissa samtidigt gick runt i rummet. Och trots det kunde vara just dessa barn som hade kunnat återberätta större delar av boken dagen därpå (Eriksen Hagtvet, 2012; Skolverket, 2016).

9.4. Pedagogiska implikationer

I denna studie har vi kommit fram till att högläsning är viktigt för barns språkutveckling, både utifrån pedagogernas uttalanden samt från tidigare forskning. Därmed skulle andra pedagoger, men även vårdnadshavare, kunna vända sig till denna studie för att få en överblick över högläsningens betydelse i det tidiga lärandet, samt för att ta del av hur andra pedagoger har uttryckt sig om användandet av högläsning. Vi har dock endast vänt oss till två förskolor i en storstad, och kan därmed inte uttala oss om hur högläsning och användandet av den generellt ser ut i Sverige.

10. Referenslista

- Alvehus, J. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber.
- Bergöö, K. & Jönsson, K. (2012). *Glädjen i att förstå. Språk- och textarbete med barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Bjar, L. (2010). Orden tar form- om barns uttalsutveckling. I L. Bjar, & C. Liberg (Red.). *Barn utvecklar sitt språk (s. 101-124)*. Lund: Studentlitteratur.
- Björklund, E. (2008). Att erövra litteracitet – Små barns kommunikativa möten med berättande, bilder, text och tecken i förskolan Hämtad: 2016-12-01
https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/18674/1/gupea_2077_18674_1.pdf
- Bjørndal, C. R. P. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber.
- Brown, C, S. (2014). Language and Literacy Development in the Early Years: Foundational Skills that Support Emergent Readers Hämtad: 2016-12-03
<http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1034914.pdf>
- Bryman, A. (2008). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Carina Fast. (u.å.). *Biografi och intresseområden*. Hämtad 2016-12-11, från
<http://www.carinafast.se/biografi/>
- Carmen Brown. (u.å.). *Carmen Brown*. Hämtad 2016-12-14, från
http://www.hunter.cuny.edu/school-of-education/departments/curriculum-teaching/faculty/copy_of_laura-baecher
- Dahlgren, G., Gustafsson, K., Mellgren, E., & Olsson, L-E. (2013). *Barn upptäcker skriftspråket*. Stockholm: Liber.
- Damber, U. (2015). Read-alouds in preschool - A matter of discipline? *Journal of Early Childhood Literacy*, 15(2), 256-280. doi: 10.1177/1468798414522823
- Dominković, K., Eriksson, Y., & Fellenius, K. (2006). *Läsa högt för barn*. Lund: Studentlitteratur.
- Doverborg, E., & Pramling Samuelsson, I. (2012). *Att förstå barns tankar – kommunikationens betydelse*. Stockholm: Liber.
- Duursma, E., Augustyn, M., & Zuckerman, B. (2016). Reading aloud to children: the evidence. *Arch Dis Child*, 93(7), 554-557. doi: 10.1136/adc.2006.106336
- Eidevald, C. (2015). Videoobservationer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 114-127). Stockholm: Liber.

- Eriksen Hagtvet, B. (2004). *Språkstimulering. Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Eriksen Hagtvet, B. (2012). *Språkstimulering. Del 2: Aktiviteter och åtgärder i förskoleåldern*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Eriksson-Zetterquist, U. & Ahrne, G.(2015). Intervjuer. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 17-33). Stockholm: Liber.
- Fast, C. (2007). *Sju barn lär sig läsa och skriva. Familjeliv och populärkultur i möte med förskola och skola* (Doktorsavhandling, Uppsala Studies in Education, 115). Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:169656/FULLTEXT01.pdf>
- Fast, C. (2008). *Literacy – i familj, förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Fox, M. (2011) *Läsa högt: en bok om högläsningens förtrollande verkan*. Ystad: Kabusa böcker.
- Gjems, L. (2011). *Barn samtalar sig till kunskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Granberg, A. (1996). *Småbarns sagostund. Kultur, språk och lek*. Stockholm: Liber.
- Jakobsson, A. (2012). Sociokulturella perspektiv på lärande och utveckling. Lärande som begreppsmässig precisering och koordinering. *Pedagogisk forskning i Sverige, 17*(3-4), 152-170.
- Kultti, A. (2014). *Flerspråkiga barns villkor i förskolan*. Stockholm: Liber.
- Kåreland, L. (2001). *Möte med barnboken*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Körling, A-M. (2012). *Den meningsfulla högläsningen*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Lundgren P., U., Säljö, R., & Liberg, C. (Red.). (2012). *Lärande skola bildning. Grundbok för lärare*. Stockholm: Natur & Kultur.
- Löfdahl, A. (2004). *Förskolebarns gemensamma lekar - mening och innehåll*. Lund: Studentlitteratur.
- Nettelbladt, U., & Reuterskiöld Wagner, C. (2010). När samspel inte fungerar – pragmatiska problem hos barn. I L. Bjar., & C. Liberg (Red.). *Barn utvecklar sitt språk* (s. 171-192). Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I., & Sheridan, S. (2006). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur.
- Skolverket. (2016). *Läroplan för förskolan*. Reviderad 2016. Stockholm: Skolverket. Tillgänglig: www.skolverket.se
- Strid, A. (2016). *Bygg barns ordförråd*. Stockholm: Natur och Kultur.

- Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.
- Svensson, A-K. (2011). *Språkstimulerande miljöer i förskolan : En utvärdering av Att läsa och berätta – gör förskolan rolig och lärorik*. Jönköping: Kulturrådet.
- Svensson, P. & Ahrne, G. (2015). Att designa ett kvalitativt forskningsprojekt. I G. Ahrne & P. Svensson (Red.), *Handbok i kvalitativa metoder* (s. 34-54). Stockholm: Liber.
- Säljö, R. (2015). *Lärande - en introduktion till perspektiv och metaforer*. Malmö: Gleerups.
- Umeå Universitet. (2016). *Institutionen för språkstudier*. Hämtad 2016-12-15, från <http://www.sprak.umu.se/om-institutionen/personal/ulla-damber>
- Vetenskapsrådet (2011). God forskningssed. Vetenskapsrådets rapportserie 1:2011. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Zucker, T.A., Justice, L.M & Piasta, S.B. (2009). *Prekindergarten Teachers' Verbal References to Print During Classroom-Based, Large-Group Shared Reading*, 40, 376-392. doi: 0161-1461/09/4004-0376

Bilaga 1

Anhållan om tillstånd för att ert barn kan delta i en undersökning inom ramen för ett examensarbete på förskolläraryrket vid Göteborgs universitet

Vi är studenter som utbildar oss till förskollärare vid Göteborgs universitet. Vi skall nu skriva vårt examensarbete som motsvarar 10 veckors heltidsstudier och skall vara klart i december.

Examensarbetets syfte är att undersöka högläsningens påverkan på barns språkutveckling. De viktigaste frågorna vi behöver få svar på är hur pedagogerna talar om och använder sig av högläsning för att främja barns språkutveckling, samt vilka skäl de anger för själva läsningen.

Fokus ligger på pedagogerna och deras perspektiv och inte på barnen.

För att kunna besvara dessa frågor behöver vi samla in material genom intervjuer med pedagogerna och observation under högläsning.

På er förskola kommer undersökningen att genomföras under perioden 14/11 - 20/12 2016. Vi vill med detta brev be er som vårdnadshavare om tillåtelse att ert barn deltar i den observation som ingår i examensarbetet. Alla barn kommer att garanteras konfidentialitet. De förskolor som finns med i undersökningen kommer inte att nämnas vid namn eller på annat sätt kunna vara möjliga att urskilja i undersökningen. I enlighet med de etiska regler som gäller är deltagandet helt frivilligt. Ert barn har rättigheten att intill den dag arbetet är publicerat, när som helst välja att avbryta deltagandet. Materialet behandlas strikt konfidentiellt och kommer inte att finnas tillgängligt för annan forskning eller bearbetning. **Fokus ligger på pedagogerna och deras perspektiv och inte på barnen.**

Vad vi behöver från er är att ni som barnets vårdnadshavare skriver under detta brev och så snart som möjligt skickar det med barnet tillbaka till förskolan så att ansvarig lärare kan samla in svaret vid tillfälle. Sätt således ett kryss i rutan nedan om ni ger ert tillstånd:

Som vårdnadshavare **ger jag tillstånd** att mitt barn deltar i undersökningen

Datum .....

.....
vårdnadshavares underskrift/er, barnets namn

Har ni ytterligare frågor ber vi er kontakta oss på nedanstående adresser:

Med vänliga hälsningar

Lisa Eliasson - guslisa@student.gu.se

Maja Bäckström - gusmajba@student.gu.se

Handledare för undersökningen är Pernilla Lagerlöf

Kursansvariga lärare: Agneta Simeonsdotter Svensson (förskolläraryrket), Karin Lager (Grundläraryrket, inriktning fritidshem)

e-mail: agneta.simeonsdotter@ped.gu.se karin.lager@ped.gu.se

Bilaga 2

Intervjufrågor:

- Allmänna frågor:
  - o Hur stor är barngruppen?
  - o Hur stor del har svenska som modersmål?
  - o Vad har du för utbildning?
- Hur ofta sker högläsning?
- Deltar alla barn?
- Hur anpassar ni högläsningen efter barnen?
  - o Ålder, intressen, storlek etc.?
- Hur fångar ni barnens intressen under läsningen?
- Vem bestämmer valet av bok?
- Varför läser ni för barnen?
  - o Syfte?
- Vilka fördelar ser ni att högläsningen ger?
- Vad upplever ni för svårigheter kring högläsningen?
- Jobbar ni vidare något med böckerna?
  - o Exempelvis rita, ha boksamtal etc.?